

**Jubilæum Sæculare Ecclesiæ Catholicæ Per Septendecim
Sæcula Militantis & Triumphantis Contra Idololatriam,
tyrannos, hæreses, schismata, errores, & scandala**

Per Septendecim Sæcula Militantis & Triumphantis Contra Idololatriam,
tyrannos, hæreses, schismata, errores, & scandala ; Ex Annalibus
Ecclesiasticis collectum Pro Xenio Oblatum Academicæ Sodalitati
Dominorum B. Mariæ Virginis Annunciatæ Herbipoli, Anno ...

Herbipoli, 1702

Decas X. (Ab anno Christi 1690. ad 1700.)

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64733)

præsertim Batavos, quorum octo mil-
lia occubere: & Waldeckius Princeps
Dux confederatorum castris amissis Bru-
xellas se recipere coactus est, suorum quo-
que non mediocri strage profligatus. Si-
militer navali pugna Galli de Anglis simul
& Batavis victores extitere.

IV. Non: Septembris Viennæ obiit Wil-
helmus Neoburgensis Elector Palatinus,
ætatis anno 75. Princeps prudentiâ & for-
tunæ famâ celeberrimus, & numerosâ
prole felicissimus, quas omnes utriusque
sexus altissimis conjugis & dignitatibus
adhuc superstes in vita stabilivit.

DECAS X.

✽ (Ab anno Christi 1690. ad 1700.) ✽

1691. Die 3. Januarii Alexander VIII.
✽ Deâ quâ solet solennitate, scilicet
in habitu Pontificio, & ore proprio, &
coram Cardinalibus Bullam publicavit, quâ
assertas à Clero Gallicano in Comitibus an-
no 1682. quatuor propositiones de aucto-
ritate ceu Pontificis, ceu Ecclesiæ Univer-
sæ & acta circa Regaliæ extensionem rescin-
dit.

Y. 2.

dit

dit, ac nullius valoris aut roboris fuisse, declaravit, & hoc pridie mortis suæ fecit, ut sic animam suam deobligaret, & tutorem Ecclesiasticorum jurium incorruptum se sisteret DEO Judici, cui animam præ reddidit 1. Februarii, anno ætatis 81. Sedem Divi Petri relinquens Ignatio Pignatelli Neapolitano, ac illius civitatis Archiepiscopo, qui nomen Innocentii XIII. assumpsit, & mox pauperum necessitatibus subvenire, quâ potuit, curâ laboravit, ac confœderatos Principes contra Turcas pecuniâ liberaliter adjuvit.

Rex Ludovicus XIV. Montes Hannoniæ insignem civitatem obsidet, stipatus exercitu 66. millium armatorum Idibus Martii, & ad deditonem adigit post strenuam tum oppugnationem, tum defensionem. VI. Idus Aprilis, præfente exercitu confœderatorum, qui agrè nimis ex hybernis ad auxilium ferendum adventabant.

Gallis quoque dedit se tunc Nicea in finibus Liguriæ obsessa, & incredibili Gallorum obsidentium ardore pressa, ad deditonem adaçta turris unius dejectione, in quam globus ignivomus illapsus, centum cados pulveris nitrati dissipavit. Sic arx subacta est, quæ olim integras
Tur-

Turcarum vires sub Solimanno fregerat.

Jacobus Regis Poloniæ Joannis Casimiri filius connubio jungitur Elisabethæ Neoburgensi, & sponsam suam solenni apparatu per regium Oratorem deductam in finibus Poloniæ excipit, atque Varsaviam cum ea ingreditur ingenti comitatu & plebis acclamatione.

VI. Kalend. Junii Oeniponti pari plausu suæ quoque neo-sponsæ occurrit Joannes Wilhelmus, Elector Palatinus, Annæ, Victoriæ, Mediceæ Etruriæ Principi secundis votis sibi desponsatæ, quam Joannes Gasto ejusdem sponsæ Principis frater Florentiâ Tridentinum usq; cum aulicorum comitatu deduxerat.

Galli pridie Nonas Junii ignivomarum glandium tempestate per integrum triduum detonant in Leodiensem urbem, & pænè totam consumunt, sed re infectâ, & tantum damno illato urbi, sine suo lucro recesserunt. Eodem æstu & accendendi ac incinerandi libidine in Catalaunia sæviunt in Urgellam Barcinonem & Alonem. Propter has clades Hispani in Catalonia adversus Gallos insurrexerunt, qui hætenus inter eos hospitii jure inquilini degebant,

Jacobus Rex Angliæ, expulsis iterum

Y 3

Gallo-

Gallorum suppetiis, tentat Martis aleam in Hybernia, sed casu æquè sinistro, ut antè sæpiùs, Angli enim Auriaco merentes, brevi obsidione reliquas quoq; urbes quæ Jacobo adhuc fidem præstabant, subegerunt, & exercitum Hybernorum atq; Gallorum fuderunt.

Die 22. Aprilis moritur Maria Margaretha Archidux Austriae. Sic Mors cupressos, & Mars lauros plantando alternat in Augustissima Domo.

Die 14. Augusti Serenissimus Marchio Badensis Ludovicus post varias castrametationes, quibus in hostium conspectum captis aliquibus levioris momenti locis, pervenit, pugnam conferendi occasionem nactus est prope Salankameni ad Danubium, ubi hostis in Christianos irruens ab iis egregiè retusus & cæsus est, desiderato integro robore sui exercitûs, Vezirio & præcipuis copiarum Ducibus, & viginti quinque millibus Turcarum deletis in acie, totidem ferè in fuga redacti sunt in Cæsareorum potestatem, 159. tormenta, præcipuum Vezirii vexillum, omnia castra, & innumera armorum, commeatum, jumentorum multitudo cum omni pecunia publica solvendis stipendiis militariibus destinata, boum plusquam de-

ceca

cem millia nostris cesserunt, præter camelos & pecora minora. Ex nostris autem desiderati sunt in peditatu tantum 1758. in equitatu 829. non pauci tamen ex officialibus majoribus, quos inter Christianus Dux Holsatiæ, Comes Kaunitzius, Comes Colonicus, Comes Buquoi, Comes Potingius, Comes Starenbergius, Comes Adamus Zrinius, ultimus antiquissimæ familiæ, & de Hungaria, totaque Christianitate meritissimus. Videri potest hæc prodigiosa victoria, ut rectè dixeris, de Augustissimo Leopoldo, si arma deessent Leopoldo Imperatori, non tamen pietati ejus deessent prodigia.

In præcipuis Belgii Hispanici urbibus centum & amplius in carceres detrusi sunt pridie Idus Julii, qui conjurato facinore incendia in civitates moliti sunt, ut, civibus restinguendis flammis occupatis, hostibus aditus in urbes præberetur, ingentis sæculi hujus probro, quod præ omnibus præteritis sæculis proditionum frequentiam infame est, & pudorem omnem exuisse videtur.

Adrianopoli apoplexia in Julio mortuus elatus est Solimannus Turcarum Tyrannus ætatis 50. annorum, in cujus locum Achmetes frater ejus successit, qui ut

præsentis belli apparatus præsentia sui
promoveat mox Adrianopolim se deferat
& Bisantii interim variis suppliciis in sedu-
tiosos à Vezirio desævire curavit.

Cæsarei Sabaudò fœderati sub Serenissi-
mo Bavarix Electore, die 8. Octobris
ad deditiõnem cogunt Carmagniolam
Præsidariis Gallis (quorum tria millia va-
lidi adhuc roboris & mille vel læsi vel al-
ter infirmi & debiles numerabantur) exire
permittis. Quos tamen Germani insecuti
omnibus impedimentis in via expoliarunt
propterea autem querulanti Marchioni
de Pleffis qui fortaliti Regius Commen-
dans & moderator erat, quod contra de-
ditionis pacta Germani egissent, reposuit
Serenissimus Elector, eadem mensura quæ
Galli anno superiore dum Carmagniolam
occuparent, usi fuissent erga exeuntes,
quos contra deditiõnis pacta expilârunt,
nunc vicissim ufos esse Germanos, & Gallis
excedentibus par pari retulisse.

Dum Poloni Principis sui Jacobi Nup-
tiis celebrandis abstrahuntur à bellicis cu-
ris cum Tartaris suis, Nuradinus irruens
longè lateque provincias devastat, & mul-
ta millia captivorum abducit priusquam
ultricia arma pararentur.

3. Non: Decembris renunciatus est à
Rege

Rege Catholico Hispaniæ Carolo perpetuus Governator Maximilianus Emmanuel Bavaricæ Elector, cum ea omni in rebus gerendis auctoritate, quâ dominus absolutus potest, & quidem cum hæreditariæ successionis suorum prærogativâ.

✽(1692.)✽ Galli obsident Rhinofelsam, Landgravii Hasso-Casselani munimentum & nono Februarii à Landgravio Cæsari fæderato obsidionem solvere compelluntur.

Emmerici Töckelii conjunx hætenus Viennæ sub custodia detenta, commutatione militari pro strenuissimo Belliduce Duce Donato Heuslero à Töckelio intercepto in libertatem 23. Januarii asseritur. Et primo die Maji reassumit obsidionem Varadinensem, positisque circa urbem castris acriter urget, ac quinto Junii ad deditonem compellit, Turcis abire permissis.

Turcæ porro clade tam grandi anno elapso acceptâ Sultanum ad pacem ineundam valde urgent & sollicitant, qui eandem etiam populo instantissimè petenti compromittit, nihilominus, retardante pacem Oratore Gallico iterum convolutum est ad arma: & quidem Cæsarea potentia hoc anno aucta fuit militiâ Lüneburgi-

burgicâ Serenissimi Ducis Hanoverianæ
 Convenerunt ergo uterque exercitus pro
 Varadinum majus ab Heuslero jam occupa-
 patum, & Cæsarei quidem sub Campid-
 store Duce de Croy (Serenissimus enim
 MarchioBadensis Ludovicus exercitui im-
 periali contra Gallos in locum Serenissimi
 Ducis Bavarix, qui Belgii gubernator factus
 &us est, cum potestate præpositus erat)
 Ottomannicus autem exercitus sub novo
 Vezirio. Sed quia Turcæ cauti exem-
 plo suorum antecessorum, five aliorum
 Christianorum consilio, usq; ad finem au-
 tumni circa Belgradum in castris sese con-
 tinentes, & pugnam, cui Cæsarei inhiant,
 subterfugiunt, tandem uterque exercitus
 sine memorabili eventu in hyberna rediit.
 &us est: à nostris Brodâ & Gratiscâ aliis-
 que nonnullis locis obtentis. Serenissi-
 mus autem Dux Hanoverianus ob insignem
 auxilium contra Christianitatis commu-
 nem hostem præstitum ab Augustissimo
 Imperatore in numerum, Electorum coop-
 tatus est, variis licet Imperii Principibus
 tunc contradicentibus.

Ad Rheni tractum Mars alternante for-
 tunâ inter Gallos & Germanos incolas af-
 flixit & sæviit reciprocis direptionibus
 & velitationibus & cædibus.

In Belgio 1. die Maji Rex Ludovicus
obsidione cingit Namurcum exercitu suo,
qui numerâsse fertur centum millia arma-
torum, corpore (ut vocant) diviso, ita ut
20. millia Ducis Bufflerii & 60000. Du-
cis Luxenburgici gubernio committeret
ad auxilia undequaq; avertenda & impe-
dienda, ipse autem Ludovicus cum 20. mil-
libus, Namurcenses arctare cœpit & omni
genere acerbissimæ & ardentissimæ op-
pugnationis eo adegit, ut quinto Junii ci-
vitas, & decimo octavo ejusdem castrum ad-
deditionem coëgerit, milite præsiario,
more militari, mille & sexcentis armatis
tanquam strenuis & legitimè certantibus
propugnatoribus liberè exire permissis
cum 6. tormentis bellicis & duobus mor-
tariis. Posthæc Hispanis, Anglis, Bata-
wis, Brandenburgicis aliisque confœdera-
tis sub Wilhelmo Auriaco ac Rege An-
glia, in exercitum robustissimum coëun-
tibus, die 3. Augusti acre prælium sub
campiductore Bufflerio Gallos inter &
confœderatos Hallam inter & Lembecam
committitur, in quo cæsis ex parte con-
fœderatorum ter mille, septem millibus
autem ex parte Gallorum, magno etiam
utrinque majorum & minorum officialium
numero cadente, confœderatis tandem in-
gruen-

gruente nocte, & Bufflerio aliunde sup-
petiis & munitiōibus novis corroborato
absq̄ue tamen ulteriore damno, & potius
in æquilibrium pendente victoriâ, cedendum
fuit, & quidquid demum in hac pugna
campestri victoriæ Gallis accesserat, jam
pridem in pugna navali à classe Anglo-Ba-
tavâ multipliciter & anticipato compen-
satum fuit, quando die 19. Maji classis An-
glica & Batava, longâ posterorum memo-
riâ dignissimam victoriâ reportavit, quin-
quaginta sex majoribus navigiis Gallorum
cum sex millibus armatorum & duobus
millibus nautarum ac remigum vel igne
combustis, vel aquâ submersis, aut tormen-
tis aut ferro enectis, aut captis cum ex
confœderatis Anglo-Batavis non fuerint
ultra octingentos viros desiderati.

Filia Augustissimi Cæsaris Leopoldi
Maria Antonia Electoris Bavarix conjun-
xit parit Principem masculum Josephum Fer-
dinandum, Leopoldum, Antonium, Fran-
ciscum Cajetanum, ejus tamen ortum bre-
vi subsequutus est matris occasus, nimirum
die 24. Decembris, quo Serenissimi hu-
jus Principis splendorem funesta mors
magno luctu obfuscavit.

✽(1693.)✽ Initio hujus anni die un-
decimo Januarii ingens calamitas Siciliæ
reg.

regnum obruit, quando terra tribus horis ante occasum solis ita concussa est, ut spatium medii quadrantis horæ undecim populosæ & venustæ urbes, quadraginta arces, & muris circumdata oppida supra centum, cum plusquam centum hominum millibus intra corruentium murorum ruderera sepultis conciderint, & pars magna voraginibus & hiatibus terræ penitus intumulata fuerit, urbes vel ex parte dirutæ, vel fulminibus erumpentibus extumultuante quoque æris elemento tactæ & incineratæ, miseræ & vastationis deformæ & horribile theatrum exhibuerunt.

Triduo ante Insula Malta hujus diræ vastationis præludia experta est, damno quod ex terræ concussione huic insulæ tunc emerfit, æstimato supra ducenta millia aureorum, sed damno cum Siciliæ ruinis non comparabili.

Magnum incrementum capit Christiana religio in amplissimo & extremo mundi Imperio Sinensi, postquam superiore anno Potentissimus Sinarum Imperator publicè promulgato decreto propagandæ Christianæ religionis libertatem Patribus Societatis JESU post difficillimos & multiplices multorum annorum conatus, anno tandem nonagesimo secundo hujus sæculi

perspectâ virtute & scientiâ illorum missionariorum commotus clementissimè indulgit.

Sententiæ porrò quæ post actam & judicatam Christianorum causam in Imperii supremo tribunali rituum (ut vocant) lata est, & cui decretum suum Imperator subscripsit, ita se habet & in hunc sensum cum decreto promulgata est.

SUPREMUS TRIBUNALIS RITUUM
 PRÆSES Carpatax, & cæteri
 mecum Judices, obedituri Majestatis Tuæ mandato, super negotio proposito sententiam nostram proferimus: Nos omnes rem sedulò discutientes & examinantes, invenimus, quòd illi viri Europæi invitati famâ virtutum Majestatis Tuæ plura dena stadiorum millia, ac immensum propè mare emensi sunt, ut huc pervenirent; hi mathematicæ præfecturam nunc obeunt, & astronomiam dirigunt; tempore
 bel-

bellorum ad conficiendas machi-
nas gnaviter incubuerunt : missi
ad Moscos egregiam operam,
sinceramq; navârunt, efficientes
ut negotium de pace feliciter
concluderetur: Sanè illorum me-
rita plurima & admodùm magna
sunt, ipsi etiam Europæi Patres,
& alii eorum socii, qui in singu-
lis habitant provinciis, nihil om-
nino mali operantur, nullas ex-
citant perturbationes. Tartaro-
rum Sacerdotes, & Bontii Sinen-
ses sua habent fora, & permitti-
tur omnibus, ut illa adeant, &
ibi venerationem exhibeant, thu-
ra cremantes. Econtra verò re-
ligio Europæorum (quibus nihil
mali imputari potest) prohibita
est in hoc Imperio : quod qui-
dem videtur à ratione alienum.
Par igitur est, ut in omnibus
pro-

pro-

provinciis eorum templa, sicut antè factum est, conserventur, & omnibus secundùm antiquam consuetudinem permittatur, Christianam religionem profiteri, & templa adire, prohibitione omninò sublatâ. Hanc nostram sententiam subjicimus Majestatis Tuæ arbitrio, ac judicamus (si ita annuat) promulgandam esse. Kamhii anno 31. Lunæ, 2. die 3.

Huic Sententiæ (sicut moris est apud Sinas decreta Imperatoris expediri) ipse Imperator subscripsit, quorum sensus est *Assentior Consulto* subscripserunt etiam suâ nomina qui consultationi interfuerunt, & sequenti die quæ erat secundum nostrum Europæum Calendariũ 22. Martii Imperator sententiam ita exaratam & subscriptam transmisit ad supremum Colaorum Concilium in toto Imperio promulgandam, quod etiam factum Pekini die 5. Lunæ 2. secundum computum temporis apud Sineses usitatum anno Imperatoris Kamhii

31. anno ætatis ejusdem 39. à morte S. Xaverii ad portas Sinarum 140. à fundatione missionis Sinensis per Patres Societatis JESU 209. ab ejusdem missionis restauratione, post persecutionem scilicet Yamquamfieni 24.

Incredibile est quantus post factam promulgationem hujus decreti fructus animarum in horrea Christi invehatur, Mandarinis & Principibus ad Lavaerum Christi accurrentibus, & exemplo suo populū ad baptismum & fidem Christianam suscipiendam in vestigia sua trahentibus, incomparabili Ecclesiæ Christianæ incremento in vastissimo mundi Imperio, quod non solum magnitudine Europam quæ exculta est, provocat, & populorum ac incolarum numero etiam superat, sed etiam multa alia habet quibus certet cum Europæis, & in aliis vincat, quamquam in aliis etiam vincatur: & tametsi Imperator ipse certis rationibus retentus Christianum se nondum profiteatur, Christianam tamen religionem nec satis extollere, nec lætitiarum suarum in conversione populorum suorum ad Christum satis explicare potest, qui plures ex Societate Jesu secum retinet in aula & ex iis Mandarinorum quæ præcipua est dignitas in Imperio, honoribus

ribus

ribus & officiis exornat, quorum tum virtute tum Mathematicis scientiis mirificè delectatur, & missionarios ex Europæ Orbe advenientes benignissimè excipit, per Imperium suum ad propagandam fidem excurrendi atque habitandi ubivis locorum amplissimâ facultate impertitâ

Cæsariani hoc anno eripiunt Turcis Jenno & Vilagos, Var, Tartari autem in Valachia hybernantes, Transylvaniam invadunt, multaque animarum millia in servitutem trahunt, seriis cum copiis Veterano Generali succurrente, exercitu Cæsareo prope Varadinum ad hostium intentiones excubante, Turcæ declinantes pugnam ad Transylvaniam occupandam properant: nostri verò ad hostem ex itinere revocandum, quarto Augusti Belgradum obsident, & sic Vezirium, ut obsessis succurreret, retrahunt. Noster tamen exercitus ante Turcarum adventum cum omnibus impedimentis salvus & incolumis supra Savum transit, & ad pristina castra se recipit, atque ita sine notabili operatione tum nostrâ, tum hostium, in Hungaria hic annus elapsus est, nisi quòd minores velitationes & direptiones utrimque factæ. Memorabilior est

ope-

operatio illa, quâ Cæsareus Commendans Brodensis *Kiba* nomine die 3. Julii cum 500. militibus Cæsareis sex millia Turcarum Sclavoniæ præsidium Babinogradum obsidentium invasit, obsidionem solvit, & mille ac quingentos cum decem vexillis cepit, viginti tantum ex suis amissis.

20. die Septemb: Budianus regni Croatiae bannus Turcicum munimentum Bruntzeri Maidanum assultu cepit & expilavit, quingentis Turcarum cæsis.

Die 15. Augusti pientissimus & invictissimus Imperator Leopoldus Viennæ in Basilica S. Stephani votum emittit de Ecclesiis parochialibus per Hungariam resuscitandis & reparandis: gratias simul agens, Deo Domino exercituum pro tot victoriis & totum Hungariæ regnum Beatissimæ Virginæ offerens & dedicans & hac super re sequens votum plenâ pietate & zelo Apostolico, utpote Rex Apostolicus publicè emittit & promulgat.

V O T U M

A B

AUGUSTISSIMO CÆSARE
publicè in templo S. Stephani
Viennæ factum die 15 Augusti

Anno 1693.

Om-

OMnipotens , Sempiternus
DEUS , per quem & Reges
 regnant, & in cuius manu sunt
 omnium potestates, & jura re-
 gnorum : Ego Leopoldus, hu-
 milis servus tuus, coram Divina
 Majestate Tuâ prostratus, im-
 mortales Tibi gratias ago, quòd
 in virtute & magnitudine brachii
 Tui Turcarum & Barbarorum
 exercitus, immanes Nominis
 Tui hostes ab Austriæ Metropo-
 li, ejusque finibus abegeris, quod
 Inclytum Hungariæ regnum o-
 lim à S. STEPHANO Rege Ante-
 cessore meo admirabili Matri
 Tuæ donatum, postea verò Tur-
 carum tyrannide ejus cultui ferè
 totum ereptum mihi clementis-
 sime restitueris; gratias, inquam,
 reddo Tibi DEO immortalis vi-
 ctoriarum omnium largitori, &

restitutum mihi à potenti Tuâ
dexterâ regnum sanctissimæ &
admirabili Matri tuæ , cœli ter-
ræque Reginae , magnæ Hunga-
riæ Dominæ iterum dono, dico,
dedico , totumque ejus prote-
ctioni consigno , humillimè
rans , velit in illud tanquam ite-
ratò suum, misericordiæ oculos
convertere , & paganorum gen-
tes, quæ in feritate sua confisæ,
illud infestare non desinunt, po-
tenti suâ virtute conterere , ac
utrumque hoc bellum pace uni-
versali ac stabili & securâ ad ma-
ximam tuam gloriam terminare.
Insuper voveo, ac pro me & suc-
cessoribus meis Divinæ Maje-
stati Tuæ promitto, me ad pro-
pagandam Nominis Tui gloriam
& Matris Tuæ, Dominæ nostræ
honorem Parochiales Ecclesias
per

per Hungariæ regnum, tum Barbarorum tyrannide, tum temporum calamitate destructas, iterum erecturum, & competente Parochi sustentatione dotaturum, ut omnes à Clementiâ Tuâ meo Imperio subjecti populi Te verum Deum debito cultu adorent, & sanctissimam Matrem Tuam, magnam Dominam nostram venerari addiscant. Spondeo prætereà me ad perpetuam tanti beneficii memoriam sacellum S. Leopoldi in monte Cæsio, unde primò singulare Tuæ protectionis auxilium in propulsandis hostibus apparuit, restauraturum, ac in eodem aram Divæ Virginii sub titulo *Auxilii Christianorum* dedicaturum.

Suscipe igitur, Clementissime DEUS, servi Tui demissè Te
ado:

adorantis vota, & me, Conjugem meam, liberos, domum meam, populos, exercitus meos, & regna omnia, ac provincias meas continuâ misericordiæ Tuæ protectione custodi, governa, tueri ac defende, Amen.

Pari devotione Augustissimus die 29. Augusti Viennæ interfuit dedicationi colossi Sanctissimæ Trinitatis pro averfa peste, quem ipse in gratiarum actionem & memoriam accepti à Deo beneficii collocavit, Cui hæc indita Epigraphæ.

Tibi Sanctissimæ & Individuæ TRINITATI ego Leopoldus humilis servus Tuus gratias ago quas possum, maximas, pro aversâ anno M.DC.LXXIX. per summam benignitatem Tuam ab hac urbe & Austriæ provincia dirâ pestis lue, atque in perpetuam debitæ gratitudinis tesseram præsens monumentum demissè consecro. Susci-

Suscipe, Clementissime Deus, servi Tui demissè Te adorantis, vota, & me, conjugem, liberos, domumque meam, populos & exercitus meos, regna & provincias continuâ misericordiæ Tuæ protectione gubernare, custodire, defende.

Ita VoVI anno DoMInI sal-
VatorIs nostrI IESV ChrIstI.

Hoc anno in Imperio contra Gallos Marchio Badensis Ludovicus jam bellis & victoriis Hungaricis clarus, exercitui Imperiali Cæsareo præfuit. Cum per Principem Eugenium Sabaudum prius nomine Cæsaris aureum vellus accepisset: prævenit tamen Gallorum inexpectata contra Heidelbergam Electoralem sedem irruptio, & quamvis copiarum auxiliares in urbem à Ludovico Marchione Badensi tum Helbronniæ Franconici & Svecici circuli militiam lustrante immissæ essent, nihilominus commendantis cui urbis & arcis tutandæ cura incumberebat, vel pusillanimitate vel incuriâ accidit, ut die 11. Maji inopinato assultu urbem occuparent, & cives milites-
que

que obruerent, valde ferociter erga incolas nullo discrimine grassantes, arcemque ipsam (quod se Commendans acceleratâ fugâ cum aliquot cohortibus præsidiariorum receperat, urbe probrosè neglectâ) præcœce deditione acciperent, exire tamen permisso præsidio cum aliis Belli Officialibus, quos puduit rei tam malè & infeliciter ex Commendantis conturbato imperio gestæ. Luit posthæc ignominiosâ pœnâ Commendans hanc tuam vel socordiam, vel incuriam, aut timorem, militaris iudicii sententia gladio simul & honore exutus coram toto exercitu Cæsareo Imperiali, & suomet ferro, quod contra Gallos stringere fortiter debuisset, caput suum tertiâ vice percussus, inermis, licitoris currui impositus, & per medias legiones extra castra extractus, atque in perpetuum circulis Franconico, Svevico, Rhenensi Superiori & Austriæ proscriptus & exterminatus est, quem justitiæ militaris æquus rigor infami morti addixerat: eò usque autem amicorum preces, & præcipuorum quorundam patrocinantium auctoritas promeritam supplicii severitatem mitigaverat.

Heidelbergâ occupatâ à Gallis, & præsidario milite firmatâ, æstas tota castrametatio

Z

tatio

tationibus ultrò citròque euntium & red-
 untium exercituum, direptionibus, & mi-
 noribus velitationibus transacta est; Gal-
 los Ludovico Franciæ Delphino, Germa-
 nos Ludovico Marchione Badensi supre-
 mo imperio bellum moderantibus, & Gal-
 lo & Aquilâ vigili oculo sese observanti-
 bus (victoriâ in æquilibrio tenente statu-
 ram, & neutri parti sine pugnâ inclinanti)
 animo enimolvebat uterq; *Quòd victoria
 magno pretio empta, non victoria sit, sed calu-
 mitas.*

Eâdem celeritate ad nocendum, & ven-
 tis insuper secundis usa est classis Gallica,
 quæ secundo Martii ante Neapolim ino-
 pinato adventu visa, sed industriâ & celeri
 operâ Regii Locum-tenentis ac nobilium
 repressa, cessit quidem ad paucos dies, sed
 fiduciâ proditiōis intestinæ rediit, donec
 intus proditiōe detectâ, foris quoque
 spe suâ Galli decepti, & ad confusionem
 suam illusi vela vertentes disparuerunt.
 Proditionis auctores & complices fuere
 duo Hispani, iiq̄ue in sacris constituti,
 tres nobiles, & duo naucleri, qui cum clas-
 se Gallica jam duobus ante mensibus ita de-
 scelere perpetrando convenerant, ut in
 die sacerrimo Parasceves, si in honorem
 Christi patientis præcipui militiæ Officia-
 let,

les, & tota urbs solenni processioni interes-
sent, ipsi accensis navibus portum invaden-
di & occupandi occasionem darent. Ita-
quidem in die universalis luctus, totâ
Christianâ Ecclesiâ Salvatori suo piis votis
compatiente, sibi gaudium & risum Galli-
mente conceperant, quem, fraude & pro-
ditione obstetricante, parituri fuissent.

Fortius & gloriosius pugnatum est a-
perto Marte in Belgio Gallos inter & con-
fœderatos Hispanos, Anglos, Batavos,
Brandenburgicos, die primâ Augusti pro-
pe Ober- & Unterwindam Gallicum exer-
citum Luxenburgico Duce, & confœde-
ratos Wilhelmo Auriaco (Angliæ Rege)
& Serenissimo Bavaro moderantibus, quæ
utrimque tam ardens & victoriæ ac gloriæ
cupiditate tam æstuans pugna fuit, ut par-
ti utriusque pugnantium ingens gloria, ma-
ior tamen Gallis strages, quam confœde-
ratis acciderit: ex parte enim Gallorum
viginti millia (quos inter sexaginta Gene-
rales & illustrioris familiæ Duces, medio-
rum autem officialium ad tria millia nu-
merabantur) acie cecidisse, perhibentur:
Confœderatorum tantum ad septem usq;
vel octo millia desideratis.

(1694.) Augustissimus Cæsar Leo-
poldus, tanquam Rex Hungariæ Aposto-
licus

licus diploma edit in favorem Sacerdotum Græci ritus ad eosdem in unione fidei Catholicæ retineudos, & promulgari jubet, vi cuius vult & mandat, ut iidem omnibus privilegiis Ecclesiasticis gaudeant, quæ toti Clero Hungariæ Latini ritus jure & consuetudine conveniunt. Rem quoque Catholicam promovet in Transylvania, ubi à Principibus illius Provinciæ A Catholicis multa damna Ecclesiæ Orthodoxæ inflicta fuerunt, quæ benigno remedio & curâ indigebant.

Leodii grave dissidium ortum est inter competitores Episcopatus Leodiensis, hinc pro Cardinali Boullionio factionem Gallicam suâ auctoritate corroborante, & promovente Christianissimo Rege, inde duobus Serenissimis Germaniæ Principibus pro Insulâ zelantibus, scilicet Electore Coloniensi Clemente Bavarix Duce, & Ludovico Leopoldo Neoburgico Duce Magno Magistro Ordinis Teutonici quorum primus die 10. Aprilis, alter undecimo ejusdem in Episcopatum Leodiensem electus & promulgatus est: alterâ alteram eligentium factionem protestationibus, & annulationibus reciprocis feriente, & retundente, & Germanorum quidem Principum litem composuit justissimus

simus causarum arbiter Deus, ex causis in
 abyſſo inſcrutabilium ſuorum iudiciorum
 reconditis, Sereniſſimum Principem ac
 Ducem Neoburgicum acutâ feбри affli-
 ctum die quarto Maji ex hac vitâ evocan-
 do, nimirum Principem, Virum & Heroem
 fortiffimum ac pientiffimum, tum militi-
 bus Chriſtianis, tum religioſis, tum Eccle-
 ſiaſticis vivam virtutum idæam: cujus cor-
 pus translatum Duffeldorpium, ibidem
 quâ meruit defuncti multiplex virtus &
 dignitas, funebri pompâ honorificentiffi-
 mē conditum eſt. Controverſia autem
 Boullonium inter & Sereniſſimum Cle-
 mentem, Coloniensem Archi-Epiſcopum
 ad ſupremam Sedem Pontificiam ventilan-
 da delata, præponderantibus tandem rati-
 onum momenti, ſecundum incorruptæ
 ſacræ Themidis trutinam, Clementi adju-
 dicata.

In Hungaria quoque hic annus inter ſo-
 los bellicos apparatus ex utraq; parte
 conſumptus eſt: & quidem Vezirius traje-
 cto Savo noſtros in caſtris munitos aggre-
 di non dubitavit, tormentis non ſecus ac
 aliquam urbem munitiffimam oppugnân-
 do triduo ferè, & viciffim noſtri tor-
 menti & acie explicatâ hoſtis irruptio-
 nem expectantes eidem ſtrenuè inſiſtunt.

Z 3

Qua-

Quare Vezirius visâ Cæsariani exercitus constantiâ, repenti & quidem clanculari se recipit, sed neque nostri recedentes (hostilem astum metuentes) insequuntur, quin potius incolumem exercitum ad hyberna reducunt die 15. Sept. Castra autem sua Petri-Varadino, ubi ambo exercitus hætenus consistebant, moverunt die 1. Octobris.

In Sabaudia die 4. Octobris Cæsaris cum Regiis Pignerolam obsidentibus, Dux de Catina Gallorum Campi-Ductor suppetias immissurus configit cum confederatis pugnam utrimque peracerbâ, ita ut Gallorum ferè octo, confederatorum ad sex millia occubuerint, hi insuper acie cedere coacti fuerint cum octo tantum tormentis, reliquis omnibus defectu equorum relictis.

Die 3. Octobris post longæ obsidionis violentas offensiones Carolo-Regium (Charleroy) deditio in manus Gallorum devenit à Duce Luxemburgico expugnatum. Confederati autem Anglo-Batavi ultrò citròque meantibus & remeantibus copiis, & opportunitatem arma armis conferendi eventu quærentes numerosum exercitum sine fructu fatigant, & demum lassum ad hyberna reducunt.

(1695.) In Hungaria Georgius Sze-
chenni Archi-Episcopus Strigoniensis &
Hungariæ Primas ac Metropolitā moriens
anno ætatis suæ tertio infra centesimum,
(nonagesimo septimo) opes suas amplissi-
mas, quas industriâ & moderatione vitæ,
ad promovendam Dei gloriam & publi-
cum bonum, fideique Catholicæ incremen-
tum comparaverat, ita per pia legata di-
stribuit, ut de omni statu & conditione ho-
minum optimè se meritum fuisse, osten-
derit.

*Collegia Societatis Jesu per Hanga-
riam à Georgio Szechenni
fundata.*

Collegium Jaurinense,	anno 1654.
Collegium Ginsense	1684.
Collegium Budense Academicum,	1687.
Collegium Strigoniense,	1687.
Collegium Agriense,	1689.
Collegium Quinque-Ecclesiense,	1694.

*Convictus & Seminaria sub ejus-
dem Societatis curâ à Georgio
Szechenni instituta.*

Convictus Jaurinensis,	anno 1684.
Seminarium Budense Clericorum,	1687.
Convictus Budensis,	1687.

Convictus Leutsoviensis 1694.

Seminarium Trenchinense, 1694.

*Monasteria reeditibus aucta, vel re-
staurata, vel edificata à
Georgio Szecheni.*

S. Dominici in Castro Ferreo.

S. Francisci Reformatorum, Simeg-
hini & Strigonii.

Capuccinorum, Budæ ædificatum.

RR. PP. Carmelitarum Discalceatorum.

S. Philippi Bennitii Servorum B. M. V.
Agriæ.

S. Francisci de Paula, Ovarini.

SS. Trinitatis, redemptionis captivo-
rum, Illaviæ.

Præter hæc militum in pugna adversus
Christianitatis hostem læsorum Xenodo-
chia erexit Pesthi & Pofonii. Sed nec im-
memor sui Regis pro bello contra Turcas
promovendo liberales largitiones eroga-
vit, adeo ut summa ad sanctas hæc
dispositiones se se extenderit ad vigesies
quinque centena millia. Meretur sanè
tam fidelis & prudens dispensator audi-
re à Domino: *Euge serve bone & fidelis in-
tra in gaudium Domini tui.*

In Hungaria fortalitium Gyula Cæsa-
reis deditur 4. Januarii, præsidium autem
Tur-

Turcicum eductum die 19. Januarii.

Novus Turcarum Imperator presentiam suam exercitum corroboraturus, Belgradum una cum uxore & matre (more hactenus apud Turcas inusitato) advenit; sed Augustissimus Imperator nequicquam territus, cum copiis selectissimis tam equestribus, quam pedestribus Serenissimum Electorem Saxoniae supremi campiductoris potestate impertitam & adjuncto expertissimo militiae Duce excellentissimo Generali Caprarum adversus Ottomannicum fastum & minas emittit. Qui castris prope Petrivaradinum probe firmatis ac munitis ad praelium strenue parati, avidè hostem (qui jam pontem navalem ad Savum transeundum construxerat) praestolantur. Verum Turcicus Imperator consultius ratus Caesarianos non adoriri, Danubium trajicit, Titulum (cujus praesidarii Turcas Belgradenses supra modum vexabant) expugnaturus: quo intellecto Duces nostri Tituli praesidium adaugent: igitur hunc locum quidem Imperator Turcicus hac vice pertransiit, sed postmodum copiis navibus aggressus expugnat, omnibus fere praesidiariis trucidatis: quem tamen locum ex metu aliquo vano non diu retinuit, sed nostris occupandum & fortius quam ante

firmandum reliquit, dum sponte excessit. Convertit posthæc Imperator Ottomanicus exercitum suum ad Lippam annonâ & omnis generis munitionibus instructissimam, & exercitu nostro, debito tardius, movente die 17. Septembris assultu fortissimo præoccupat, omnibus præsidariis deletis, & planè opimâ prædâ potitus. Dum Cæsarei lentius quidem, sed tandem propinquius etiam Turcis insisterent, hi die 21. Septembris opportunitatem, nocti partem unam Cæsarei exercitus, à se invicem inter movendum longius nonnihil divisi, aggrediendi, cum triginta & amplius millibus, numero Cæsarianas copias (septem scilicet millia) quadruplo excedente invadunt, neq; isti pugnam detrederant si non numero, robore tamen, & animis se se sub Veterani expertissimo Duce æquiparantes: ternis vicibus ferocissimè irruentes Turcas generosissimè repellunt, & conflictum in longum tempus protrahunt, pendente diu ancipiti victoriâ: donec Turcæ majoribus copiis aucti prælium restaurârunt, in quo Dux expeditionis huius ipse tribus vulneribus saucius gloriosissimè occubuit, quo casu viso pars cætera militiae Christianæ Caransebesinam recedit, hostique relicto campo ad portam

tam

tam ferream se collocat, transitum in provinciam impeditura. Periêre hac in pugna Christianorum circiter quatuor millia, hostium verò supra duodecim millia. Turcæ porrò experti in tam exigua manu Cæsareani exercitûs tantum robur inesse, ultra totius corporis militaris vires experiri non ausi ad sua se se receperunt, nostris similiter ad grata & optata sibi hyberna redeuntibus.

Hoc anno die 22. Martii prima vice admittus est ab Augustissimo Patre Leopoldo ad iatinum conferentiarum consilium, & sessionem accepit Rex Romanorum JOSEPHUS.

*Hic simul Heroum laudes, & facta parentis
Jam legere, & quæ sit, poterit cognoscere
virtus. Virgil. in Ecloga 4.*

Romæ ex Camera Pontificia Jacobo Angliæ Regi expulso assignata annua Pensio quadraginta millium Dalerorum.

Veneti fortalitium Scio, & totam Insulam post generosissimam oppugnationem deditioe 8. Augusti accipiunt, repertis in arce tormentis centum & quinquaginta ex ære seu metallo, & aliis ex ferro fusis quinquaginta, cum aliis omnis generis munitionibus: Smirnam abire permissis decem millibus incolarum, præter militare præ-

fidium - numerantur autem in tota insula octoginta millia incolarum qui remanserunt.

Die 11. Julii Casale à Gallis redditur initis conditionibus. Reperta sunt intus 218. tormenta cum nonnullis mortariis.

Confederati Hispani, Angli, Batavi, circa 4. Julii sub auspiciis Regis Angliæ Wilhelmi & Electoris Baviaræ Maximiliani Emmanuelis (tunc Belgii Gubernatoris) obsidione cingunt Namurcum, & fortissimis assultibus, cum omni genere offensivis tandem die 21. Augusti Gallos Præstidarios ad deditioem cogunt, toto Gallico exercitu numerosissimo (scilicet octoginta armatorum millibus) inspectante & deditioem nequicquam impedire valente. Tempore autem obsidionis Dux Villeroyus Bruxellas Gallicis copiis cingit, & ignivomorum globorum horrida tempestate immisâ fædissimis incendiis urbem devastat, mille & quingentis ædificiis cum templis variis & curia incineratis; & immenso damno incolis illato: & majus adhuc inflixisset, nisi 3. die Augusti, ipso scilicet die, quo sub vespertinam horam septimam igneos globos ex ollis accensis adversus urbem evomere incepit, Serenissimus Elector Baviaræ celerrimo

adventu suo urbi auxilio & consilio fuisset. Urbem porrò fœdare, occupare autem Villeroyus non potuit. Cujus lucrum tantummodo fuit intulisse damnum, aliis nocuisse & sibi non profuisse.

DE SECTARIIS CAVALLERIIS.

Roma cum Sacri officii Congregatio extinguenta heresi Quietistarum multas consultationes & inquisitiones impendisset, jamque radicatus extirpatum esse malum, arbitraretur, novus ramus propullulavit, secta scilicet eorum qui sese Cavallerios appellabant Antesignano quodam Abbate Veneto Augustino Gabiano dicto, qui discipulos suos S. Joannis, & se Magnum horum Cavalleriorum Magistrum, insuper & Monarcham sanctissimæ Trinitatis nominabat. Incedebant fanatici hi Cavallerii ornati gladio, sceptrum gestantes manu, seu virgam Imperatoriam, in cuius apice Crux & Stella eminebat: conventus suos agebant in domibus abstrusis, collegas instituebant ad eleemosynas liberales faciendas, præsertim puellis pauperibus, que nubiles erant. Moliebantur isti Cavallerii in urbibus majoribus sibi erigere justitiæ tribunalia, ut qui justitiæ vulnerata & oppresse vindices à Deo vocati & designati essent. Crucem ex candida tela Attalica assuebant thoracibus suis ante præcordia, eamque aureo filo circumdu-

Et inclusam; institutum suum conforme esse ja-
 stabant Ordine Equitum Melitensium, qui sua
 exordia fundarunt in eleemosynis faciendis, aut
 peregrinis hospitio excipiendis. Antichristum in
 civitate Lucca proxime nasciturum esse ajebant,
 jamque prodroma signa adventus ejus sibi calitus
 ostensa esse, ad quem in ipsis incunabilis extir-
 pandum his temporibus ultimis à Deo sese in-
 auguratos esse, fabulabantur. De his turbu-
 lentis & ratione turbatis capitibus Divini
 officii Congregatio nihil aliud statuit, quam ut
 in morotrophis veluti amentes curarentur. Ita-
 que capti sunt, & illorum octuaginta, qui ad
 sanam mentem saniore doctrinâ reduci nolue-
 runt, in morotrophia inclusi & stultorum
 more tractati, donec resipiscerent. Fanaticus
 quoque Monarcha sanctissimæ Trinitatis
 secundum suam stultitiam in communi stulto-
 rum domo ut stultorum Primas renunciatus
 est, cum publicum prius insanie suæ specimen
 præbisset in Templo S. Salvatoris: quando enim
 ab universo Choro Capitularium illius Ecclesie
 in divina psalmodia decantatus est versus ille
 psalmi 24. Attollite portas Principes ve-
 stras & introibit Rex gloriæ. Augustinus
 Abbas, nihil de stultitia simili cogitantibus
 aliis, sed omnibus ad viri hujus subitam phrenesim
 obstupefactis, stricto gladio, quem secum sub
 amictu gestabat, altâ quâ potuit, voce cantan-
 do:

do repetebat : Ego sum Rex gloriæ, ego sum Rex ille gloriæ, nolite timere. Inquisitum postea in ejus supellectile, & inventum est sigillum, quo patentes & testimoniales pro sectatoribus suis conscriptis expedire solebat. Et mirum sanè est, etiam ex præcipuis Ecclesiæ Prælatibus unum inventum esse, qui huic fanaticæ cohorti suam quoque nomen dederit, & his deliriis adhaeserit.

(1696.) Augustissimus Leopoldus Saxoniarum Ducem & Electorem Fridericum Augustum Rudolphum, qui propter suum egregium in domum Austriacam affectum, decem millia suorum egregiè instructorum Cæsareo exercitui adjunxit, bello præficit hoc anno in Hungaria contra Turcas continuando, eidemque excellentissimum Dominum Generalem Æneam Capraram adjungit, qui quidem, optimè animato milite, adultâ jam ætate ternis vicibus Temeswarinum obsidione cingunt, fortiterque aggressi oppugnant, tamen ob imminentium Turcarum formidabilem potentiam à strenuè cœptis desistere coguntur, tandem igitur in aperto campo rem cum hoste decidere, & generosè configere unanimi consilio decernunt. Itaque die 20. Augusti fortissimè licet vallatum circumcingunt, & configendi necessitatem
indi-

indicunt, Qui nostrorum aggressionem fortiter excipit, & retundit, & incalcescente Marte acerrimè utrinque pugnatur, victoria nunc his, nunc illis favente: prælium tandem sequestra nox diremit, ex hac pugna desideratis Christianorum tribus millibus, & octo fere millibus Turcarum nocte igitur concubiâ Turcæ plenis castris Temesvarinum versùs recessere, Christiani autem versùs Szegetinum: inde utrimque in hyberna exercitus reduci sunt. Obicem majori victoriæ (uti à tam copioso & lecto milite sperabamus) obtinendæ objecerunt regimina aliquot Cæsarianorum equitum, qui in ipso actuali prælio prosequi, & alios subsequi & generosis præeuntium vestigiis insistere tergiversabantur, pugnare nolentes.

Turcæ in suo reditu Marockiam arcem à Rascinis militibus custoditam spatio unius tridui expugnant, & solo æquant.

Comes Adamus Battyani regni Croatiae Bannus hoc anno aliquot fortalitates erepta redigit in Cæsaris potestatem. Moschi Assacum fortissimum Tartarorum præsidium expugnant.

Moritur hoc anno die 16. Maji Maria Anna Hispaniarum Regina vidua, Augustissimi Cæsaris Leopoldi Soror Eberhardi.

28. Septemb. moritur Serenissima Archidux Maria Theresia.

Galli cum urbibus & arcibus expugnandis difficiliorem experirentur fortunam, satagunt omnibus modis animum Amadæi Sabaudix Regis vincere, & in partes suas pertrahere, qui etiam illectus promissis nuptiis filix suæ, cum Gallo Principe jungendæ, à fœdere Cæsareo recedit, & partiali cum Ludovico XIV. pace compositâ, universali paci in Imperio, totaque Christianitate viam sternit: Sic nimirum nuptiarum inter ipsos hostium Principes pactio & matrimonii nodus, est facillimus belli dissolvendi modus.

Galli die 6. Octobris Leodium ignibus infestant, & operâ perditâ recedunt, fitq; ipsa cupiditas habendi, dum non assequuntur, quod ambiunt, hostibus quoque non exiguum tormentum.

Innocentius XII. Pontifex admiranda liberalitate pergit continuare variorum Xenedochiorum erectionem, pro cujusq; conditionis pauperibus & egenis.

Serenissimus Christianus Augustus è Ducibus Saxonix fit Episcopus Jaurinensis in Hungaria.

DE SECTA PIETISTARUM.

AD ultima tempora hujus exeuntis sæculi exorta est hæc secta inter Lutheranos superioris & inferioris Saxonie, occasionem ad id præbentibus multis nominatis tum Theologis, tum politicis Confessionis Augustanæ viris, qui calamitosum statum suæ Ecclesie jam multò antehac lamentabiliter deplorarunt, & reformationem suspirarunt. Partialiter autem id sibi cordi sumpserat D. Philippus Jacobus Spener, qui variis concionibus & scriptis hanc rem diu urisit, donec tandem alii juniores & ferventiores similibus propositionibus & querelis commoti propius scopum tangere aggressi sint, hac opinione, ut si non plenam reformationem & correctionem cunctorum ipsis in Lutheranismò displicentium obtinerent, pro salute tamen animarum suarum pietati & probæ vitæ studerent, ac suis etiam contubernalibus similem vitam persuaderent, atque hac ratione se imminente necessaria reformationi Ecclesie præpararent. Verùm contra hes ab aliis concionatoribus & Professoribus Lutheranis Lipsiæ, Wittembergæ, Lubeci, Dantisci, Hamburgi, aliisque in locis scriptis acriter actum, & persecutio mota est, ita ut partes indies magis & magis ab invicem doctrinæ & moribus dissentirent, & istis novis zelatoribus nomen Pietistarum, publicè attributum sit, quod quidem tantum abest ab infamia, ut potius

potius de eo gratulati sibi sint, quod per illud ab aliis Babylonicis, & ventris Concionatoribus, ac carnalibus, & literariis Theologis (quemadmodum reliquos Lutheranos Doctores compellere consueverunt) discernantur. Hæc verò Pietistarum à cæteris lutheranis separatio maxime circa annum 1688. erupit. Scopus autem Pietistarum est primò: propria cujusque emendatio, prout scilicet, unus præ altero, magis probam vitam rationem sibi præscribere novit, deinde suæ vitæ vitiosæ, & omnium aliarum Ecclesiarum & Communitatum Christianarum reformatio. Media verò ad hoc adhibent. Primò lectionem frequentem & meditationem sacre scripturæ. 2. privatos conventus, in quibus interpretationem scripturarum, colloquiis & cantilenis condunt, se invicem hortantes ad voluntatem Dei indes magis & magis cognoscendum, & unitis orationibus insistentes ad auxilium desuper, pro optata reformatione impetrandum. Tertio communem tolerantiam omnium religionum & opinionum Christianum nomen præferentium, & universalem quandam charitatem, hæc spe freti, quod paulatim omnes veræ charitatis & unionis vinculo in unum colligabuntur. Cæterum in multis accedunt ad fidem Catholicam. Admittunt siquidem bona opera esse necessaria ad salutem, nec solam fidem sufficere. Item cum auxilio divina

divina

divina gratiæ, præcepta servari quidem, licet non impleri posse. Volunt quoque, ut sui penitus abnegent, & perfecti evadant, quæ de causa, etiam concilia Evangelica servare concedunt, & multi eorum Concionatores, contra communem Lutheranorum consuetudinem complures in annos cælibes vixerunt, idcirco amant etiam varios Catholicorum libros præsertim asceticos. Atque de his quàm optimè sperandum est, & plusquàm de omnibus sectarijs, quod nimirum tandem redituri sint ad Ecclesiam Romano-Catholicam, à quâ tam temere recesserunt eorum antecessores. Sicut enim mala, & scelerata vita sectariorum quorumcunque est maximum obstaculum, ad eorum conversionem ad fidem Catholicam, ita vita bona est proxima dispositio, ad eandem cognoscendam & amplectendam. Nam licet fides sit donum Dei, hoc tamen Deus confert ijs qui non ponunt eidem obstacula per malam vitam & obstinationem, ac pervicaciam & pertinaciam, in mala vita, vel erroribus fidei. Facienti autem quod ex se est, Deus non denegat gratiam, auget hanc spem & fiduciam Exemplum Cornelij centurionis, cujus vita ante ejusdem ad fidem Christianam conversionem Actor. 10. v. 11. & 2. Sic describitur: Vir quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius 1. Religiosus ac timens Deum, 2. Cum

2. Cum omni Domo suo, hoc est, curabat, ut omnis Domus, id est tota familia sua talis esset. 3. faciebat Eleemosynas multas plebi. 4. Deprecabatur Deum semper, id est, assidue orationi vacabat, ut DEUS se ad cognitionem veritatis ac salutis perduceret. Hæc erat dispositio ad veram fidem ex parte Cornelij, cui non distulit DEUS conferre fidei gratiam, misit enim Angelum suum ad Cornelium, qui eidem diceret. Orationes tuæ & Eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, & nunc mitte viros, & accersi Petrum, id est Principem & Caput supremum Ecclesiæ, hic dicet tibi quid te oporteat facere.

DE SECTA NOVORUM CHILIA- STARUM.

DOgma hoc recenter resuscitatum est, ab una parte Pietistarum (sunt siquidem jam in varios divisi inter se ramos) hi cum summis votis præstolantur Millesimum Annum Christi in terris, quo credunt ex Prophetijs cujusdam herulæ Rosimundæ ab Affenburg, & quorundam aliorum, omnem aliam Babyloniam Religionem abolendam. Atque ex his multi Anno 1693. & 1694. in Peninsulanam Armeniæ provinciam navigarunt hæc intentione, ut in nova edificanda civitate Philadelphia antiquam Apostolicam communitatem constituerent, juxta

juxta suum sensum seque humanis legibus peritus subtraherent, sub prætextu Regni mille annorum in plena conscientia libertate fruendis, verum præterquam, quod inanis sit hæc expectatio, ipsimet ignorant, undenam computari debeant hi mille anni Christi, & quando nam inchoabitur initium illorum. Veterum Chiliastarum, alia fuit de his opinio, nempe: ante Judicium mille annis Christum in mundum adventurum & sanctos resurrecturos ac per mille annos integros terrenis bonis eos fructuros, post hos autem mille annos, impios quoque resurrecturos & tunc judicium extremum fore. De his vel aliis similibus Chiliastis scribit S. Hieronymus Homil. 3. in Matth. Caput 19. Ex occasione hujus sententia (videlicet quam Christus dixit suis discipulis: Vos qui secuti estis me, cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, quando & mortui de corruptione resurgent incorrupti, sedebitis & vos in solijs judicantium condemnantes duodecim tribus Israël, quia vobis credentibus illi credere noluerunt. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit) Quidam introducunt mille annos post resurrectionem, dicentes; Tunc nobis

centis

centuplum omnium rerum quas dimisimus, & vitam eternam esse reddendam : non intelligentes, quod si in cæteris digna sit repromissio in uxoribus appareat turpitudine : ut qui unam pro Domino dimiserit centum recipiat in futuro. Sensus ergo iste est : qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritualia recipiet ; que comparatione & merito sui ita erunt, quasi si paruo numero centenarius numerus comparetur. Chriastæ tamen moderni voluptates quidem Epicureorum corporeas rejiciunt, Annum nihilominus millenarium admittunt. Sed equè ac illi sine ullo fundamento.

✽(1697.)✽ Serenissimus Elector Fredericus Augustus Saxonæ Dux, cum hoc anno rursus contra Ottomannicos in Hungaria exercitum ducere cogitaret, & interea, dum tempus expeditionis adesset, Viennæ commoraretur, nactus opportunam occasionem suæ salutis consulendi, istidem Romano-Catholicam, ejuraris Lutheri erroribus, publicè amplectitur, & eodem die, scilicet decimo septimo Junii, quo se Catholicum Serenissimus Elector professus est, nuncium accepit de electione Regis Polonorum Varsaviæ legitimè peractâ, in qua (Cæsare favente, & suffragiorum copia in comitiis adstipulantibus) ele-

electus esset FRIDERICVS AVGV-
STVS SAXO, RE X POLONORVM.
Nuncium hoc magnâ omnium gratulatio-
ne, & non minori honore Neo-Electi Re-
gis, quam gaudio Imperatoris exceptum
est: *Tantum enim (scribit Hesiodus) damnum
est ex malo vicino, quantum ex bono commodum.
& premium nactus est, quisquis bonum vicinum
nactus est.* Obluctatus tamen est, quibus &
quantis viribus potuit auro & armis Dux
de Conti, cui Primas Poloniæ & pars mag-
na, quæ pro Gallia faciebat, diu tenaciter
adhæserunt, pro Friderico Saxone po-
tenter quoque causam urgente & promo-
vente per suos Legatos Magno Moscho-
viæ Duce.

Cæsarei Bihacium Croatiæ metropo-
lim obsident, sed ob plurima incommoda
obsidionem solvere coacti sunt die 6. Julii.
Turbata est deinde tumultibus superior &
inferior Hungaria: & in inferiore quidem
Ruscinorum non pauci, duce quodam Per-
lâ, extremæ audaciæ homine, sed abjectis-
simæ sortis, deprædationes circa Danu-
bii ripas, ingentes exercebant, pagos in-
cendebant, & adjacentia Quinque-Eccle-
siis loca infestabant, verum à Cæsarianis
non multò post circumventi, cæsi & diffi-

patij sunt, Ducibus eorum captis, Eszeckiniq; supremo supplicio affectis: quibus interemptis, hæc prædonum colluvies, ut membra capite destituta, illicò collapsa est, & evanuit. Majus periculum emerfit in Hungaria superiore, ubi jam à longo tempore occulte cusa, & clanculariis internunciis facta conspiratio, insperatò primâ Julii currentis erupit: more enim turbinis sui prædatores omnia pervagati mox Tokainum, Patakinum, & Szerenes arces ex insidiis occupârunt, omnibus locorum prædiariis cæsis, jamque adscitâ sibi rusticorum & plebis colluvie prædabantur, omniarum cui furiatæ & malefanæ inconditæ plebis multitudini in ipsis exordiis Deus terminos posuit, & frænum singulari providentiâ suâ injecit. Contigit enim, cum ad Onodinum quoque occupandum agminatim procederent, ut in Cæsareas, Germanicas, & Hungaricas cohortes incidere: hos igitur utprimùm Cæsareus exercitus prædones & tumultuantes esse, agnovit, aggressus est, neque illi pugnam detrectârunt, sed pro virili restiterunt: tandem autem inclinante acie terga verterrunt, salutem fugâ quæsituri; itaq; amissis jam multis, & plusquam mille trucidatis, qua data porta pars Tokainum, pars Patakinum.

A a

kinum

kinum se recepit. Sed nec illic tutis esse licuit: Princeps enim Vaudemontius ad-
 vectis præproperè Agriâ tormentis, sine
 mora Tokainum obsidet, cùmque conster-
 nati rebelles defensionem simulando per
 tenebras noctu deserto præsidio clam om-
 nibus profugissent, & majori ex parte
 Patakinum se recepissent, Princeps fugi-
 entibus insistendum, ratus, Patakini quo-
 que obsessos noviter urget, rursus tamen
 ad consuetas sibi fraudes confugientes, pe-
 ditatui persuadent, speciosèque impo-
 nunt ii, qui equos habent, se in Cæsareos
 excursionem facturos, verùm cùm apertis
 portis equitatus totus viam exeundi na-
 ctus esset, non versùs castra, sed aliò iter
 deflexit, & quâ potuit, profugit, pedi-
 tatus autem (quem ferè totam plebs ru-
 stica conflaverat) videns, se adeò turpi-
 ter delusum, ad gratiam petendam con-
 fugit, sed hac, uti non merebatur, ita non
 impetratâ, gratiæ & disgratiæ Vaude-
 montii se submittere coactus est, quorum
 non pauci deinde pro varietate & gravi-
 tate scelerum variis ex justitiæ sententia
 pœnis affecti sunt. Per la rebellium an-
 tesignanus cum aliis adhuc viginti, auditâ
 mortis sententiâ, noctu alterâ manu ac pe-
 de vinculis ferreis, quâ potuit arte aut vi,

ex-

exemptis, conati sunt carceris parietes
perfringere, sed observati ab excubitori-
bus arctius custoditi sunt; cum verò manè
hora executionis immineret, ut ad locum
supplicii educerentur, omnes sublati lapi-
dibus, quos de nocte ex muro perforato in
carcere sparserant, adversus milites & li-
ctores ita pertinaciter obluctati sunt, ut
multos dirè vulnerarent, conjurâverant e-
nim omnes frustatim in carcere potius in-
ter resistendum mutilari & concidi velle,
quàm carnificis manu propudiosè occum-
bere: adeò quidem, ut necesse fuerit igni-
vomas pilas, sive granatas manuaras & pi-
cem accensam immittere in carcerem, qua-
rum & ictibus, & igne, & sulphure, & fumo
ad exeundum è carcere compellerentur, &
sic denique semiadusti, fœdati & faucii, vivi
tamen comprehensi sunt: Perla autem in-
super bombardæ globo ventrem trajectus,
& propendentibus intestinis ad locum sup-
plicii raptus, atque vivus adhuc brachia pe-
desq; contractus, & in rotam actus est, tres
uncis ferreis transfixi, reliqui inhastati &
partim in furca suspensi sunt.

Die 11. Septembris Turcæ ad Szentam
veloci adventu Cæsareorum confusi cæ-
duntur ab Eugenio Sabaudo, clade non fa-
cile auditâ, exuuntur enim omnibus ca-

stris & tormentis ; paucis Christianorum desideratis. Cesserunt Christianis in prædam 99. tormenta, tria quidem maxima, dicta organa, eò quòd quatuor in se tormenta concluderent, in morem fistularum organicarum : copia ingens omnis generis munitio, duo millia bubalorum, cameli, muli, equi, oves & boves innumeri : quinque millia vexillorum, inter quæ sexaginta novem majora, & Janitscharorum maximum cum septem caudis equinis, tentorium multa millia, quæ inter etiam summi Vezirii, cum ejusdem curru, equis, & decem concubinis, & omni pretiosâ suppellectile, atque ipso etiam sigillo, quale Sultanus summis Veziriis in signum potestatis supremæ in totum exercitum tradere consuevit. Constabat Turcicus exercitus octoginta armatorum millibus, ex quibus cæsi inventi sunt triginta millia gregariorum, præter officiales minores majoresque Bassas plurimos, & præter faucios haud dubiè magno numero : cum econtra Christianorum occubuerint tantùm quadringenti & quinquaginta octo, & officiales viginti quinque, vulnerati universim 1460.

Memorable est, quod Vezirius de strage suorum prognosticon habuisse ipsemet
asse.

asseveravit, eâ scilicet nocte, quæ pugnam præcesserat, visum sibi fuisse, videre supra tentorium suum viginti quatuor veste candidâ conspicuos viros, Cæsarea signa in aëre explicantes, qui, relictis Turcarum tentoriis supra Cæsarianorum castra volantibus vexillis sese contulerint, eademque obtexerint.

Die sexto Novembris Generalis Roboutinius civitatem Turcicam Vipalunkam assultu expugnat.

Eodem mense die 27. ad Rhenum Ebernburgum Marchioni Ludovico Badensi à Gallis deditur.

Viennæ Austriæ Augustissimus Leopoldus Societatem Jesu edicto publico vindicat à gravissimis calumniis, ritè observans illud ex lib. 6. Thucyd: *Violata religionis prætextu sæpe in viros bonos & reipublicæ utiles ac egregios (quoniam aliâ occasione everti non possunt) insidiæ & criminationes magnæ & falsæ struuntur ab inimicis, quæ proinde non sunt admittendæ.*

Jussu ejusdem Augustissimi Cæsaris 4. Julii Viennam adfertur imago Deiparæ Boëzensis (pagus is est in superiore Hungaria) quæ hoc & superiore anno iteratis vicibus à pluribus visa est fudisse lacrymas. Allata hæc in urbem singulari totius

urbis veneratione excepta & ab Augustissima Imperatrice pretiosissimis thesauris ex margaritis & gemmis ornata atque solenni supplicatione exposita est. Haud dubie imago ista, uti gravissima mala impendere prænuñciavit, ita etiam ejusdem Virginis Consolatricis afflictorum, quam repræsentabat, piâ apud Deum intercessione ab Hungariæ regno & devotissimo hujus Matris cultore atque Cliente Leopoldo & Augustissima Austriaca Domo propitiato Numine misericorditer averfa esse hoc miraculo cadentium lacrymarum significavit: Et merebatur sanè publico triumpho adornari ejus imago, quæ invictissimo Leopoldo in tot insidiis, proditiombus & difficillimis præliis, & tot tantisque gloriosis cum inimicorum confusione & stupore reportatis victoriis fuit fortissimum & tutissimum propugnaculum, Cujus precibus apud Filium suum Arma Barbarorum facta sunt tela infantium, lancea, & galea, & jacula inutilia & inefficacia, ait Andreas Cretensis Orat: 2. de Deiparâ Virg. Dignissimus relatu est apparatus splendidus, quo die secundo Aprilis Romanum Pontificem (qui reparationem portus Antii inspiciendi causâ iter illud susceperat) cum octo Cardinalibus, magno Prælatorum, Abbatum, virorumque illu-

illustrium numero, Princeps Burgheſius in oppido ſuo Corviettano excepit. Novo, eoſque inſolito humanitatis genere portas & diverſoria omnia venturis hoſpitibus occludi jufferat, ſoli ſibi hoſpitalitatis tam magnificæ & ſumptus, & gloriam ſervans. Hunc in finem per apertos campos tabernacula multa frondea pro famulis, equis, curribus, aliisſque impedimentis, Pontifici verò mapale ampliffimum erexerat, Romæ novæ ſanctiorem Romulum agreſti in curia ſalutaturus. Tugurium ligneum erat, panno cerato, ar- cendis pluviis accomodo, inſtratum, omniſque exteriori cultu ſquallidum adedò & horridum, ut caſam diceres paſtoritiam, quam ſuo cum dolio pauperrimus Diogenes haud invitus permutaret. At ubi ædificii ſtructuram interiorem inſpiceres, latebat ſub teſto ignobili palatium ſplendore pluſquam regio adornaturæ. Parietes perſtromatis, telâ koloſericâ, Damasce- nâ, intextis ad naturæ invidiam Phrygiâ acu floribus ſpecioſâ, piſturis artiſcioſis, cælatis Phydico labore toreumatis veſti- titi, accedentibus ſpeculis, candelabris, expoſitâque reliquâ aureâ, argenteâque ſupelleſtile miro fulgore intuentium ocu- los perſtringebant. In contignatione ia-

feriore octo pro Cardinalibus, proximis
his, pro Abbatibus, Prælatisque instruc-
tissima erant conclavia, quibus omnibus im-
pendebat aula Pontificia, quæ tapetibus
fido aureo argenteoque insertis gemmis,
margaritisque coruscantibus, aliisque ad
pompa, decoremque necessariis abunde
decorata fulgebat. Sub meridiem in cam-
pum hunc Elysium Sanctissimus appulit,
& ab obvio Burgheſio, aliisque Principi-
bus, Comitibus, nobilibusque Romanis
humanissime exceptus in mapale pastor-
tium, summo Ovili Christiani Præsidi di-
gnissimum, ductus est, ibidem ad itiali epu-
lo recreandus. Signata extructa erant
duo, utrumque in decempedarum qua-
draginta duarum longitudinem proten-
sum: singulis impositæ stabant patinæ ma-
jores quinquaginta duæ, ingenti lancium
minorum satellitio utrinque stipatæ, quæ
omnes elevatæ in pyramides pulchra ex-
hibebant, exhaustæ in epulum tam opipa-
rum Italiæ, trophæa. Quamprimùm
mensæ Sanctissimus accubuit, novo artis
prodigio velocissimo raptu ex oculis eva-
nuere suspensa ex parietibus peripetasma-
ta, & subductâ nube hac sericâ, domum di-
cam, an cœlum? apparuit illustre totum,
totum diaphanum: latera enim conclavis
foli-

solida è crystallo surgentia subitâ luce be-
 atissimum Præsulem circumfulserunt. Ex
 his suspensa, eoq; ordine disposita erant
 specula, ut convivas omnes Pontificis o-
 culis objicerent, Sanctitate interim suâ,
 nulli visâ: quo miraculo attonitus Papa
 summoperè delectabatur. Inserviêrunt
 convivio tam splendido ciborum diribi-
 tores decem, Pincernæ quinquaginta,
 coci quinquaginta, totidem vestispici: In
 utrâque mensâ præcipuâ, reliquisque au-
 licorum absumpta sunt dolia vini octogin-
 ta, boves Lusitani duodecim, agni quin-
 genti, agnelli quingenti, quadraginta vi-
 tuli materno lacte carnis tenellæ delicias
 adhuc saginantes, totidem vituli majores
 solidioribus pascuis innutriti quater mille
 pulli columbarum, totidem capones, bis
 mille aves (Italis Hortulani Bolonienses
 dictæ) bis mille coturnices, capreoli 50.
 apri 50. attagines centum, perdices cen-
 tum, casei, urbinates minores bis mille,
 majores Parmenses quinquaginta, vaccini
 equinique bis mille, recentes aut mustei
 bis mille, totidem à mense, quo coagu-
 lantur, dicti *Martii*. Botelli Bolonienses
 bis mille, Pernæ totidem, bis mille libræ
 Pemmatum, vasa quatuor siceræ, quatuor
 vini pyratii, libræ bis mille uvarum recen-
 tium

tium, totidem recentium pisorum, libræ mille tostorum fornace cerasorum, pondera quatuor, aut sarcinæ fœniculi recentis, sarcinæ decem cinararum, ter mille libræ Cocolatæ, bis mille capsulæ cydonite, quinquaginta cistæ bellariis, viginti majores saccharo plenæ: mille libræ casia, libræ centum cariophyllorum, libræ centum piperis, libræ centum capparum, bis millè cytria, sarcinæ quatuor pomorum aureorum, sarcinæ sex variarum herbarum & embammatum. Pro stabulo equorum quingentorum capaci instructi erant currus quadraginta onusti fœno, modia avenæ centum, de quibus ad libitum cuivis citra mensuram jumentis suis pabulum depromere licebat. Non stetit intra convivii lautitias munificentia Burghesiani Principis, quin potius ulterius progressa, largissimis muneribus abeuntem Pontificem prosecuta, obtulit missus sex struices patinarias multiplices, quatuor citrino sacchario Florentiæ præparato, quatuor malis punicis citriisq̄ue, quatuor prunis passis, quatuor crysomelis, quatuor perdicibus, quatuor avibus hortorum Boloniensium inquilinis refertas: Insuper duodecim pavones vivos candidos, quatuor vivos capreolos,

qua-

quatuor lactentes vitulos unguis deauratis, capsas quatuor uvis Apianis vinearum Perusinarum, vasa quatuor vini de monte Palcino, & deniq; hyalothecam, seu crystallina, vitreaque in usum convivarum vasa, ter mille scutatis æstimata.

Rex Sveciæ Carolus XI. 5. Aprilis moritur, anno ætatis suæ 42. relicto Carolo filio minorenni successore: quo mediante pax quidem diu optata, & legationibus ultrò citròque meantibus studiosè ardentèrque inter Europæos Principes quæsitæ, sed hoc tandem anno post obitum mediatoris hujus elaborata est.

Die 14. Octobris pax inter Hispanos & Gallos.

Die 30. Octobris inter Sacram Cæsaream Majestatem LEOPOLDUM I. & Sacrum Romanum Imperium ex unâ, Regiamque Majestatem Christianissimum LUDOVICUM XIV. ex alterâ parte, in Palatio Riswicensi in Hollandia pacis instrumentum subscribitur. *Finis belli pax est: sed longi belli sæpe nimis brevis clausula pax est.*

paX InIta RIsvVICI VI-
DetVr breVe soLatIVM.

A a 6

Sep-

Septimo Decembris inter Ludovicum de Bourgogne & Mariam Adelheidam Regis Sabaudiaë duodennem filiam nuptiæ Parisiis celebrantur : quarum illicio nuptiarum Sabaudiaë Rex a Cæsareo fœdere prius defecerat , & ideò Maria Adelheida à Gallis tanquam margarita & Ludovicus Bourgogne velut unio pretiosus , quibus pax comparari cœpit, celebrati sunt.

RAMI EX SECTA PIETISTARUM
HOC TEMPORE PULLU-
LANTES.

DE SECTA VISIONI-
STARUM.

Hic ramus sectæ Pietistarum est. Dicuntur Visionistæ , quia sibi persuadent & imaginantur , se quandoque spiritu , quandoq; etiam corpore abripi, & varias res doceri. Hi omnem authoritatem Ss. Patrum, imò & quatuor primorum conciliorum , uti etiam doctrinam suorum Pietistarum quando cum ipsorum opinionibus non concordat , condemnant , adeoque dumtaxat privatum suum spiritum & proprias suas opiniones pro regula fidei habent. Unde facile est colligere quantum tam ipsi Visionistæ inter se , quàm cum alijs Pietistis in rebus fidei consentiant.

DE SECTA RENATORUM.

HÆc est alter ramus Pietistarum, qui se renatos & Dei filios vocant & populum Dei, & regale sacerdotium esse existimant & motus primo primos cum stoicis comprimere satagunt, & in hoc sitam esse perfectionem hominis judicant. Cum tamen S. Paulus Apostolus de se ipso dicat ad Rom. 7. v. 15. 16. 17. 18. 19. Non quod volo bonum hoc ago. Sed quod odi malum illud facio. Hoc est: vellem bona multa, & magna facere alacriter, promptè, expeditè, sed invalescente concupiscentiâ sæpius non perficio: è contrario verò, quod odi malum facio: hoc est: quod mente odi, nempe motus primo primos concupiscentiæ, sæpius per naturam facio, vel potius patior. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi, quoniam bona est. Hoc est, si autem illud facio nolens, vel potius involuntariè patior, secundum naturam mente consentiente legi divinæ, non consentiendo pravis illis motibus. Sequitur quod non jam ego operor illud, scilicet voluntariè, sed peccatum, quod in me habitat, id est natura mea corrupta. Et tamen S. Paulus vir erat perfectus, & qui de se ipso ausus fuit scribere. 1. ad Corinth. 4. 5. v. 4. nihil mihi conscius sum. Licet jam exploratum haberet se facere; quod nolebat, hoc est habere in se motus primò primos purè naturales, qui penitè evitari nequeunt.

DE CONTEMPLATIVIS.

HI sunt tertius ramus sectæ Pietistarum. Hi more Pietistarum in spiritali quiete & contemplatione abrepti à publico cultu divino, concionibus, & sacramentorum usu abstinent. Tanquam similibus nonindigi privatâ tamen communionem utuntur, quam ipsis etiam famina distribuunt, auricularem quoque confessionem cum Calvinistis rejiciunt, e contra cum Catholicis purgatorium credunt.

Ejusdem Pietismi quartus ramus est eorum, qui super alios Pietistarum errores etiam hunc superdunt, quod primam Personam in Trinitate seu æternum Patrem aliquando incarnandum sperent sine ullo prorsus fundamento.

DE SECTA INSPIRATISTARUM.

Hujusmodi sunt complures A catholicis magis politis & moderatis. Hi nullas disceptationes fidei cum Catholicis ineunt, nec fidem Catholicam calumniantur ac vituperant, sed neque suam Religionem pertinaciter propugnant. Si autem interrogentur, & questionibus premanantur. : Cur non tandem fidem Catholicam amplectantur? Respondent : sibi necdum hanc inspirationem à Deo datam fuisse, sed ubi eam à Deo acceperint, se eidem minime reluctaturos, quin potius promptè obsecuturos. Verum quavis indubitatum sit fidem opus Dei esse.

Ut habetur Joan. 6. v. 29. Hoc opus Dei est,
ut credatis in eum quem misit ille, & v. 66.
nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei
datum à Patre meo. Illud tamen etiam cer-
tissimum est, quòd Deus exigat humanam coo-
perationem ad suam gratiam, ut ea reddatur
efficax, juxta illud Proverb. 16. v. 1. Homi-
nis est, animam præparare: & 1. Regum 7.
v. 3. Præparate corda vestra Domino: &
Zachar. 1. v. 3. Convertimini ad me, &
ego convertar ad vos, dicit Dominus. &
Ezech. 18. v. 31. facite vobis cor novum,
& spiritum novum, 1. & ad Corint. 3. v. 9.
Dei enim sumus Adjutores. & Apoc. 3. v.
20. Si quis aperuerit mihi januam intrabo
ad illum. Unde sapienter hoc totum negotium
concludit S. Augustinus Tom. 10. sermone 14.
de verbis Apost. sic inquit. Totum ex Deo
non tamen ut simus quasi dormientes, non
quasi ut non velimus, sine voluntate tua,
non erit in te justitia Dei: Qui fecit te
sine te, non te justificat sine te. Tales igitur
disponant se per Dei gratiam (quæ nulli ho-
minum denegatur, bene vivendo, peccata ca-
vendo Deum pro illuminatione & illustratione
ac pro fidei dono orando, & certi sint de obti-
nendo, sancto instinctu & inspiratio-
ne ad veram fidem ample-

Etendam.

✽(1698.)✽ Parisiis diverso tempore pax promulgata est, primò quidem pax cum Anglis & Patavis, tum cum Hispanis & demum solennissimè promulgatio pacis cum Augustissimo Imperatore Leopoldo & Imperio initæ, celebrata est die 7. Januarii & die octavò multiplices ignes festivi accensi Parisios illuminarunt post mane decantatum Hymnum Te Deum Laudamus, & magnas undique optatæ pacis gratulationes peractas. Cardinalis autem Fürstenbergius insuper seorsim pacis promulgatæ festum in Abbatia sua ad S. Germanum adornavit, cum in plurimum Cardinalium præsentia ipse solenniter ad aram litavit, ac splendidissimo convivio refecit, sub noctem deinde artificiosis ignibus accensis Regem & urbem mirifice exhilaravit. Struebatur autem pyria illa pompa inter duas turres in hunc finem in altum ædificatas, quas inter artefacti ignarii pyroboli multiplici scenâ theatrum igneum variabant, & symbolicis repræsentationibus illustrabant.

Primò repræsentabatur sol radiis tremulis effulgurans & civitati Argentinae subterjacenti irradians. Cum epigraphe pariter distinctis characteribus ardente ex Psalmo 35. vers. 10. *In lumine tuo videbimus lumen.*

2. Repræsentabatur Mars strategus
bellicosus & armatus manum alteram ad
calicem, thuribulum, & similia Ecclesiæ
insignia extendens, alterâ autem vexillum
explicans, in quo exprimebantur tormen-
ta militaria, globi tormentarii, vexilla, ha-
stæ, enses, & similia bellica arma cum epi-
graphie pariter ignitis characteribus relu-
cente. *Da mihi animas, cætera tolle tibi.* Gen.
14. vers. 21.

3. Videbatur Hercules medius palman
inter & olivam sub umbra utriusque confi-
dens, dextrâ clavam gestans & sinistrâ su-
per altare innixus, cum verbis illis flam-
meâ epigraphæ expressis, quibus Henricus
Imperator utitur ad Stiliconem apud
Claudium: *Robur in armis pace probata fides.*

4. Manus è nubibus eminebat inter duos
digitos complexa margaritam, cum ver-
bis Evangelii: *Vendidit omnia, quæ habuit, &
emit eam,* Matth. 13. vers. 26.

5. Proponebantur aspectui pulli qui-
dam gallinæ, qui subter alas gallinæ
congregantis confugiebant, ut absconde-
rentur, cum verbis Christi: *Quoties volui, Sc.*
Matth. 23. vers. 37.

6. Imago Pastoris arbori innixi cum
pastorali baculo, circumcirca pabulante
grege circumdatus: ad dextram pastoris
He-

legere erat extantam epigraphen illis verbis eradiantem, quibus utitur Virgilius in laudem Augusti toti orbi pacem reducentis. *Deus nobis hæc otia fecit.* Virgil.

Circa eadem tempora post pacem in Anglia promulgatam, etiam ii qui Jacobo Regi expulso adhuc favebant, variis in urbibus nummismata disperferunt, in quorum una parte imago Ducis Walliæ expressa cum inscriptione *Jacobus Princeps Walliæ* in altera parte variabant nummismata, ita ut quædam præferrent nubem fumo impulsam cum inscriptione, *quo compressa, magis extollitur.* In aliis sol oriens pulsâ caligine cum lemmate: *Clarius è tenebris,* In tertia sorte nummismatum sol oriens cum epigrapha: *Facit iste serena omnia.* In aliis denique videre erat columbam rostro olivæ ramum gestantem cum hac inscriptione: *Mansura nuncia pacis.* Quibus imaginibus Angli bene adhuc animati erga Jacobum affectum suum si non aperte sub ænigmaticis saltem figurarum involucribus significabant.

Magnus Moscoviæ Dux Petrus Alexavich excitus famâ Augustissimi Cæsaris Leopoldi & dissimulatâ sua persona cum suis legatis urbem Viennensem die 26. Junii ingressus, & maxima pompâ, quâ fieri po-

potuit in Favoritta (ut vocant) elegantissimè ac pretiosissimè multis diebus ante in hunc finem præparata ab Imperatore Augustissimo exceptus est , ubi mutuis salutationibus benevolentix & amicitix signis ac contestationibus alter in alterius honore ac veneratione , colloquium sat longum protraxerunt , ut quamvis simulatâ unius personâ , nequicquam tamen simulatis affectibus ambos convenisse luculentum videretur. Die 9. Julii Guttendorffii prope Viennam, in quem juxta Calendarium vetus, festum SS. Petri & Pauli, adeoque diei natalis hujus Principis memoria incidebat, genethliacis gratulationibus à tota Imperatoria aula serenissimo hospiti applaudebatur, & sub epulis à præstantissimis musicis diversi generis centum septuaginta instrumentis Amphionia arte concertatum est, choream trecentis Damis & totidem Cavalleriis splendidissimâ (ut vocant) Gallâ adornantibus. Choream exceperè incumbente jam nocte festivi ignes Zarii nomen præter cætera visu jucunda ignis artificiosi spectacula, repræsentantes V. P. Z. M. *Vivat Petrus Zaar Moscovie*, quæ gaudia lautissima merenda omni ferculorum & bellariorum genere sumptuosissimè & elegantissimè instructa

structa

structa complevit, ut nihil deesset, quod
 peregrinum & adeo rarum gratumque
 hospitem oblectare posset, *Pietate enim*
 inquit Cassiod. Var. lib. 12. epist. 9. *Pi-*
num opus est, peregrinam gentem publicis i-
neficiis obligare. Die 21. Julii ejusdem
 magni Hospitis honoribus in Favorita
 Cæsarea celebratum est festum epulare
 (quod hospitalitatem, vulgò *Wirtshaus*
 appellant) ubi à Comitibus ac Principibus
 illustrissimis & serenissimis actoribus et
 personis utriusque sexus scenico vestita
 præcipuæ totius mundi nationes secun-
 dum conditionum, statuumque ac sexuum
 diversitatem repræsentatæ, ut ad mensam
 octoginta sex pedum Viennensium lon-
 gitudine hospitem epulantium numero
 haud imparem, ex toto mundo conviva
 peregrini confluisse viderentur, sic ap-
 positè magno Zaario in incognito (ut lo-
 quuntur) assidenti hospiti omnibus pari-
 ter convivis in incognito officiosè hono-
 rem deferentibus. Inter has epulas Au-
 gustissimus Imperator accepto in manus
 præstantissimi crystallo poculo, ipsi Zaa-
 rio propinavit in sanitatem Magni Zaari
 Moscoviæ, quem ipse haud dubiè omnium
 optimè nôsset, summa quoq; veneratione
 Zaarius reposuit, esse utiq; haud alium qui

intus & extra, intimius & certius novisset
Magnum Zaarium præter se, de quo id
quoque certâ scientiâ noverit, Augustissi-
mo Imperatori Leopoldo & Austriacæ
domui addictissimum esse & permansurum
in perpetuum, quod vicissim ejusdem po-
culi liberalissimo haustu & alias si opus
fuerit ferro suo & sanguine suo contestari
paratus sit. Et sic quidem inter mutuas
amicitiæ contestationes & epularum ille-
cebras & gaudia jucunda illa Hospitalitas
peracta est. Posthæc lustratis omnibus
tum Viennæ, tum extra Viennam visu dig-
nis, etiam Presburgo, quò se in paucorum
comitatu contulit, Viennam redux Augu-
stissimo Imperatori valedixit, die 25. Julii
oblatis prius præstantissimis muneribus,
quæ Legati Moscovitici attulere, &
per manus viginti quatuor civium honora-
torum Viennensium, holoserico nigro
decorè & pretiosè indutorum ad Cæsarem
reportata sunt. Imperator autem veluti
prasentem hospitem honoravit, ita disce-
dere volentem cum honore dimisit, qui
in Moscoviam accelerato itinere remea-
vit, post peregrina curioso oculo perlu-
strata, nunc in iis quæ sua & propria sunt,
prospecturus, & motus nonnullos com-
positurus.

Annus

Annus hic majori ex parte in Europa legationibus ultro citroque inter coronas reciprocandis consumitur, uti & in pacis initæ tractatibus declarandis, & in querulantium partium gravaminibus aliisque componendis, quæ longi & calamitosi belli appendix sunt, & sicuti morborum reliquæ in convalescente corpore ipso morbo sæpè diutiùs & tenaciùs adhærent, donec redintegratis perfectè viribus de novo reconciliata valetudo firmetur, ac plenè restituatur. Et quemadmodum dives institor naufragium perpeffus, si tabulæ auxilio eluctando per undas portum obtinuit, inopiam suam circumspicit, & jacturam computat, sic urbes quas ferox bellum incineravit, & incolæ quos bonis suis exutos abegit, illi nunc ad paternos fundos remeantes circumspiciunt nuditatem & miseriam suam, ac dolorosâ amissorum recordatione damna inflicta ad calculum revocant. Ita sedens inter rudera sua Wormalia damna sua reduxit ad summam 3009020. Imperialium. Episcopatus Wormaliensis reduxit ad summam 1262749. Imperial: Spira similiter inter rudera & cineres reduxit ad summam 3334004. Florenorum. Præter ea damna quæ Spirensis Episcopatus & Camera Imperialis. valde

aer.

acerba & gravia sustinuerunt. Ducatus
Würtembergensis reduxit ad summam
366281. Livres sive Tonnas auri viginti
quatuor & 55426. Imperial: sic Heidel-
berga, sic aliæ & aliæ urbes, sic Palatina-
tus sic alii & alii dominatus nunc in ortu
pacis computantes damna, renovant do-
lorem suum; & sine fructu restitutionis,
simplicissimam sementem præensionum in
sterilem chartam projiciunt.

Hoc anno die 23. Novembris primùm
in aulâ Cæsarea Viennæ declaratur Wil-
helmina Amalia Dux Brunsvigo-Hanove-
rana pro sponsa Augusti Regis Romano-
rum Josephi I.

Galli vi tractatum pacis Riswicensis
die 7. Novembris excedunt Philippopoli
Cæsareo præsidio immisso, similiter Cæ-
sari redditur Friburgum.

Serenissimo Marchioni Ludovico Baa-
rensi die 22. Decemb. Electorem ac Impe-
rialium civitatum consensu ad Augustissi-
mi Cæsaris postulata munimentum Khell-
cum omnibus appertinentibus transcribi-
tur, etiam ad omnem masculam succes-
sionem ex hac linea derivandum.

(1699.) Augustissimi Cæsaris jussu
die 1. Viennâ abijt Princeps Lobkovitzius
ad Regiam sponsam Wilhelminam Ama-
liam

liam è Ducibus Hanoveranis salutandam & adducendam Augusto Romanorum Regi Josepho & Mutinæ celebrantur copulationis ceremoniæ, vices Regii sponsi obtinente Duce Mutinensi, Rex vero Josephus Augustam suam neosponsam in oppido Tulna coram salutatur die 19. Februarii, & inter festivos applausus urbis Viennensis die 24. ejusdem Hymenæi solennia celebrat. Cui Augusta sua primam filiam Mariam, Leopoldinam, Theresiam, Josepham, Elisabetham, Xaveriam, die octavo Decembris hoc anno feliciter enixa est: Faxint superi: ut tales pergat filios parere, quales constat Josephum Patrem & avos habuisse.

Die 25. Maji moritur Serenissimi Electoris Baviaræ primogenitus Leopoldus Augustissimus Cæsaris ex filia Maria Antonia nepos.

Turcæ missis Belgradum Legatis pacem petunt ab Invictissimo Imperatore Leopoldo, quem in finem Cæsareus exercitus castra locavit, haud procul Futackoza, Turcicus autem juxta Semendriam, & inter duos exercitus juxta Sirmium in patenti campo oblongum Tabernaculum sumptibus utriusque partis ita ædificatum fuit, ut in quatuor angulis conclavia pro qua

quatuor legatis & inter quatuor conclavia media aula ampla & oblonga construeretur, à quatuor partibus foribus aperta & pervia. Indictum adhæc armistitium, & ad quatuor milliaria in circumferentia complanatae viæ ut securus esset omni ex parte euntium & redeuntium aditus, & locus amplior tentoriis in circuitu pro cujuslibet ex legatis comitatu collocandis: Initium deinde datum est tractatibus die 3. Novembris Plenipotentiaris presentibus Cæsareo, Moscovitico, Veneto, Turcico Vezirio, ac Tartarorum Chamo, cum asseclis suis, nec non Legato Britanniae Regis & Ordinum confœderatorum Belgii tanquam mediatorum, & pax demum post plures sessiones 25. annos servanda, die 29. Januarii currentis anni 1699. conclusa: atque interea mutuae visitationes Dominorum Legatorum solenniter & amicè exceptæ, & redditæ, & ab offensionibus hostilibus usque ad ratihabitionem Principalium utrinque cessatum. Ratificatio & Confirmatio ab Augustissimo Leopoldo transmissa die 15. Februarii, comparatio mutua extradita, adhibitâ consuetâ solennitate die 4. Martii. Domus Conferentiarum, in qua pax optatissima conclusa est, ad perpetuam & tam gloriosi belli

B b

à Les-

à Leopoldo superis adspirantibus gesti,
& feliciter ac victoriosè ad finem perdu-
cti memoriam, RR. Patribus Franciscanis
Provinciae Bosniæ donata pro cænobio &
templo Carolovicensis pacis. Ubi etiam
templum inauguratum est sub nomine
MARIÆ DE PACE.

Veneti decimo Septembris navali præ-
lio cum Turcis confligunt, & victoriam
gloriosam evincunt, suorum mille quin-
gentis quadraginta quatuor cæsis, & cen-
tum ac novemdecim vulneratis, hostium
autem ad quater mille interfectis & bis
mille vulneratis, quæ victoria Venetos
supra modum erexit, & impulit ad Deo
solennes gratias persolvendas.

Magno Moscoviæ Duce peregrinas-
terras & mores Europæorum gentium
perlustrante, Sophia soror Zarii, & cum
ea quidam Religiosi Russicæ Ecclesiæ aut
potius schismatis metuentes, ne forte Ec-
clesiæ Latinæ ritus & unionem cum Ro-
mana redux in Moscoviam Zaarius secum
inveheret, conspirant, & motibus in reg-
no concitatis, cum non parva manu Stre-
lizzorum (sunt hi Custodiæ magni Zaarii
præcipui & fortissimi pugnatores) adver-
sus Zaarium insurgunt, sed adeo temerariè
& infeliciter, ut primo statim reditu
Ducis

Ducis compressi fuerint, quorum plurimos crudeliter multavit: duas enim moniales ejus claustrum, quod Sophia incolabat (fuerat enim in pœnam similis rebellionis anno 1682. concitata, in illud intrusa, & in ordinem redacta) vivas, ante fenestras Sophiæ in terram defodi, & intumulari, Strelizios mille circa muros in circuitu monasterii suspendi, aliquot Bojarios inhastari, duos religiosos vivos crucifragio contusos, & semi-enechos in rotas agi, & Vice-Patriarcham exercitus funestam quoque furæ infamis appendicem fieri mandavit, & huic barbaræ executioni crudelis spectator adesse non exhorruit, suam ulciscendi cupiditatem hoc spectaculo exfatiaturus.

Rex Christianissimus Ludovicus die 13. Octobris Cathedrali Ecclesiæ Argentinensi Pretiosissima ornamenta transmittit, candelabra argentea, Crucifixi Imaginem argenteam magni ponderis, casulas & similia, liberaliter, & fere regiâ munificentia auro & gemmis constita.

DE RATIO-STATISTIS.

*H*ic pro fine suorum omnium consiliorum, ac cunctarum actionum, & operationum præcisè rationem statûsponunt ac statuunt, nihil pensantes.

habentes, an media, quæ adhibent ad promovendam vel conservandam rationem status, sint justa vel injusta, doctrinæ Christianæ consona vel dissona, dictamini conscientia conformia vel difformia, pluribus innocentibus noxia vel innoxia, dummodo ea aliquatenus ad hunc finem atilia & proficua esse videantur. Magnus hic est error, & ut plurimum Magnorum coram hoc seculo. Magnus inquam error & maxima iniquitas. Quæ enim major iniquitas esse poterit, quàm ut ex eo præcisè unus & quidem innocens elevetur, alter innocens humilietur, unus injustè ditetur, alter justè rebus comparatis aut possessis exspolietur, mille mortes promeritus ut splendide vivat & honoretur, aliter vitam piam ducens eadem privetur, condemnatur & morte plectatur; unus sine labore & otio diffuens divitiis affluat, alter in sudore vultus sui panem quærens, multis miserijs & calamitatibus involvatur: ut nocentes & turbulenti dominantur, innocentes spolientur & quieti perturbentur. Describit graphice regium Psalter horum Ratio statistarum instabilem & miserabilem statum, & simul ostendit, quod cum alia media adhibent ad conservandam vel promovendam rationem status minimè illam stabiliant, seu stare ac consistere faciant, quin potius eandem maximæ ruinæ exponant, sic de ijs, prophético spiritu psalmo 72. loquens: Quia in labori-

laboribus hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. v. 5. Hoc est: quia non proprio labore sed, aliorum oppressione rationem sui status promovere & conservare volunt nec consistantur cum inopia & aliis malis, quibus plerique hominum vexantur, & flagellantur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. v. 6. Id est. propterea superbiunt & cooptati sunt flagitiis, iniquitate & impietate. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. vers. 7. Id est ex abundantia, saturitate, prosperitate, bonorum affluentia iniquitas eorum prodit valde copiose & abundanter, sicut effluit adeps ex pinguisimo animali. Transierunt in affectum cordis, ibidem. Id est: totos se tradiderunt explendis animi affectibus, ut non legi Dei, vel recte rationi & sue conscientie, sed suis concupiscentijs & designationibus obsequantur. Cogitaverunt & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt v. 8. In excelso, hoc est, ex sublimi, & excelso loco palam publice. Posuerunt in Caelum os suum id est blasphemum, scilicet contra Deum & sanctos ac sanctorum doctrinam legemque Dei. Et lingua eorum transivit in terra: ibid. Vel ut sanctus Hieronymus legit: lingua eorum deambulavit in terra; vel ut Chaldeus: lingua eorum ardet in justos, quasi diceret: nemini hominum in terra parcunt,

Sed omnes opprimere volunt, ut se ipsos extol-
lant & rationem sui status promoveant. Haste-
nus de illorum prosperitate regius Propheta. Jam
videamus quid prædicat de illorum ruina &
interitu.

Veruntamen (inquit v. 18.) propter do-
los posuisti eis (subintellige mala) aliqui
textus græci habent expressè : propter dolos
posuisti eis malum ita ut sensus sit: propter do-
los, quibus impij & iniusti ac Pseudo Ratioſta-
tista usi sunt erga proximos suos, ut divitias
augerent, & rationem sui status per illicita
media promoverent & conservarent, reposuisti
eis mala & fecisti, ut doli in eorum perniciem,
ruinam & interitum verterentur. Hebraica lectio
quæ est apud D. Hieronymum sic habet: Verun-
tamen in lubrico posuisti eos, dejecisti
eos in interitum. Id est: dum iniustis di-
vitiis & prosperitatem ac felicitatem dedisti, po-
suisti eos in loco, unde facile labi possent, & quia
suo vitio nesciverunt, in lubrico cautè ambu-
lare, lapsi sunt, justo tuo Judicio in interitum. Per-
git idem S. Propheta dicens: dejecisti eos dum
allevarentur: ibid. Hoc est: ut dum in altum
eos evexisti subito dejiceres, & precipitares
eos, ut sic lapsu graviore ruant. Quomodo
facti sunt in desolationem, subito defece-
runt, perierunt propter iniquitatem su-
am: Hoc est facti sunt similes civitati desolate

Scilicet, ubi nihil apparet præter ruinas: Et tandem concludit: Velut somnium surgentiam Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Id est: velut evigilantium è somno somnia, quibus somniantur suam felicitatem, evanescent dum expergiscuntur, ita dum ventum fuerit ad alteram vitam, imaginariam eorum Et somno similem felicitatem quam ipsi tanto labore compararunt, ad nihilum rediges, imò nec in hac vitâ diu durabit. Experienciâ siquidem habemus, tales acquisitiones Et conquisitiones intra exiguum tempus deperire. De malè quæsitis non gaudet tertius hæres, ut commune fert adagium.

DE SECTARIIS CALUMNIANTIBUS NOSTRI TEMPORIS.

Hujus furfuris sunt quàm plurimi, tum Lutherani, tum Calviniani, qui dum suæ sectæ veritatem probare non possunt, neque doctrinam genuinam Catholicæ fidei improbare, confugiunt ad enormes Calumnias, ea impingendo fidei Catholicæ, quæ Catholica Ecclesia nunquam docuit aut tenuit, imò quæ ut falsa reprobat, damnat, Et anathematizat, Et hujusmodi calumniæ Et impudentissima mendacia sunt sequentia: 1. Nos pluris facere traditiones hominum quàm verbum Dei. 2. Sacram scripturam &

nobis corrumpi & adulterari. 3. Fidem à nobis negligi, solæ opera commendari. 4. Nos docere peccatorem suis operibus mereri gratiam & remissionem peccatorum, 5. Non minus Sanctos quàm Christum à nobis coli. 6. Imò Sanctos pro Dijs apud nos haberi & adorari. 7. Dum moriendum est, nos non confidere in meritis, & passione Christi, sed partim in patrocinio sanctorum. 8. Nos asserere Pontificem dispo- nere posse contra vetus & novum testamentum.

✠(1700.)✠ Annus hic evoluto sæculo secundùm laudabilem Ecclesiæ consuetudinem Annus Sanctus sive Annus Jubilæus est, quod est Jubilæum majus, Romæ his cæremoniis publicatum & celebratum est.

Post præmissam vigesimo die Decemb: denuo promulgationem Jubilæi, & inter applausus tormentorum bellicorum & compulsatarum companarum per urbem, in vigilia Nativitatis Domini Eminentissimi Cardinales in Sacello S. Sixti, in Vaticano, præmissis Hymno *Veni Creator Spiritus*. solenni supplicatione omnes sacerdotalibus paramentis pretiosè & piè adornati candelas ardentes è virginea candida cera gestantes contulerunt se ad Ecclesiam S. Petri, tunc (sicut & cæteræ Ecclesiæ) clausam: ad hujus portam muratam, quæ dici solet SANCTA, in throno altiore

tiore ad hanc solennitatē constructo, Cardinalis Bouillonius (Erat ille tanquam Vice-Decanus Eminentissimi Collegii Cardinalium ad sanctas has functiones obeundas designatus, summo Pontifice, uti & Cardinale Cybo Decano Eminentissimi Collegii infirmitate impeditis) tantisper confedit, cui Vice-Auditor de la Rote Mr: Caprava, argenteum & deauratum malleum obtulit, quo Cardinalis tertiâ vice portam percussit & quidem primâ vice præcinens: *Aperite mihi portam justitiæ, & musico Choro respondente: Ingressus in eam confitebor Domino, secundo ictu illud simul insonuit altâ voce, Introibo in domum tuam Domine, respondente Choro, adorabo ad templum sanctum tuum, ad tertium ictum addidit: aperite portas, quoniam nobiscum est Dominus, cui Chorus subjunxit, Qui fecit virtutem in Israël.* Posthæc à fabris mureis murus S. Petri foribus oppansus disiectus est, populo Romano ac Peregrinis æmentum & lapides magnâ devotione rapiantibus. Dicitur autem hæc PORTA SANCTA, eò quòd per illam uti decet ingredientiæ sanctitatem, seu gratiam divinam consequantur, & quando illa clauditur, tunc lapides, calx, & alia id genus benedicantur.

Interea rediit Cardinalis Bouillonius ad thronum, in eoque confidens aureum malleum Auditori Rotæ Capravæ reddidit. Consvenerunt autem Pontifices ejusmodi malleos Principibus viris peractâ cæremoniâ dono mittere, sed hac vice ipsi Bouillonio à summo Pontifice qui eò ut instrumento in opere sancto ritè usus erat, tanquam operario bene de Ecclesia merito dono relictus est. Malleo deposito, assurgens è throno Cardinalis nudato vertice oravit Collectam: *Actiones nostras, Sc. aspirando præveni.* subdidit dein: *Dominus vobiscum.* & respondente Choro, *Et cum spiritu tuo*, tertia nunc vice resedit in throno, musicis solennissimè cantantibus Psal. 100. *Jubilate Deo omnis terra*, populo adhuc in lapidibus & cæmento reverenter attollendo, aliis etiam nummos, qui post ultimo terminatum Jubilæum, dum porta sancta occluderetur, cæmento & lapidibus commixti erant, perquirentibus. Pœnitentarii in vestitu quoq; Sacerdotali pavimentum & PORTAM SANCTAM aquâ benedictâ aspergunt. Ante introitum per PORTAM SANCTAM Cardinalis præmisit, *Hæc dies quæ fecit Dominus.* respondente CHORO: *Exultemus & letemur in ea,* CARDINAL: *Beatus populus tuus, Domine,* CHOR: *qui fecit tabernaculum*

culum, CARDINAL: *Hæc est porta Domini*,
 CHOR: *Iusti intrabunt in eam*, CARDINAL:
Domine exaudi orationem meam, CHOR: *Et*
clamor meus ad te veniat, CARDINAL: *Dom-*
inus vobiscum, CHOR: *Et cum spiritu tuo*. Car-
 dinalis cantat Collectam: *Deus, qui per*
Moysem famulum tuum populo Israëlítico an-
num Jubilei Et remissionis instituisti, Sc.
 Quâ cantatâ descendens de throno à Ca-
 prava porrectam Crucem dextrâ, & sinistrâ
 ardentem cereum excipiens, subter POR-
 TAM SANCTAM in introitu procidit in ge-
 nuâ & insonuit alta voce: *Te Deum Laudamus:*
 & denuò sese erigens, crucem ac cereum
 Primati Pœnitentiariorum in manus tradi-
 dit, processitq; in templum, ubi in alio al-
 tiore quoque loco, eminente in Sacello
 SS. Petri & Pauli, iterum resedit, & à
 Primariis quibusque excepto manuum of-
 culo (quod alias Pontificis summi Cære-
 moniam sanctam obeuntis pedibus exhibe-
 ri solet) portæ aureæ custodiam nobilibus
 viris commisit, totâ interim splendidissimâ
 & devotissimâ supplicatione inter Hymni
 Ambrosiani festivum cantum per SANCTAM
 PORTAM introeunte. Et demum à singulis
 Cardinalibus, factâ Cardinali Pontificis vi-
 ces agenti eâdem, quæ alias summo Pon-
 tifici præstari solet, reverentiâ, & (sano
 B b 6 pioque

pioque Catholicorum sensu) adoratione, vesperæ decantatæ sunt, iisque finitis populo benedictio solenni ritu impertita, inter tormentorum crebras explosiones, & tympanorum & tubarum clangorem, & per totam urbem compulsatarum campanarum sonitum: præsentibus huic actui viduâ Regina Poloniæ, Coronarum nunciis atque Legatis Prælatorum diversarum Ecclesiarum & Ordinum, Nobilium quoque & illustrium virorum admirandâ multitudine, & populo innumerabili, cum constet illo ipso die in urbe quinquaginta millia peregrinorum fuisse. Eorû verò qui Urbis Romanæ constantes inquilini sunt paulò antè inchoatum Jubilæum numerati fuerant 1300000 non computatis Judæis & advenis, qui & ipsi ad viginti millia tunc fuisse scribuntur.

Interea tres Cardinales *Panciatici*, *Panfilio* & *Moriggia* tanquam Legati Pontificii, post acceptam à summo Pontifice benedictionem, dum vesperæ ad DD. Petrum & Paulum decantarentur, magno Comitatu Prælatorum, nobilium, & illustrium virorû & *Moriggia* propter debilitatem virorû rhedâ vectus, in comitatu multarum rhedarum ad tres alias Ecclesias, nimirum S. Pauli, S. Joannis Lateranensis & S. Mariæ majoris

majoris, eodem ritu aperiendas se se, contulerunt, quibus solenni processione ab Ecclesiasticis cujuslibet dictarum Ecclesiarum obviam itum est: die verò sequente, festo scilicet Nativitatis Christi Cardinalis Bouillonius loco Pontificis sollemnissimè ad Divum Petrum divina peregit, & omnes Cardinales Diaconi Epulo Eucharistico piè refecti sunt. Et sic magnâ solennitate, pietate & gaudio singulari anno Sancto felicibus auspiciis initium datum est.

Memorabilis hic annus est duplici legatione Augustissimi Imperatoris ad Ottomanicam portam & vicissim.

In munere Cæsarei Oratoris anno 1699. die 20. Octob. Wolffgangus Comes de Oetingen cum splendido comitatu secundo Danubio navibus sexaginta eleganter ornatis & instructis Vienna Constantinopolim solvit, ibidem octavo Februarii juxta dignitatem utriusque Majestatis Christianæ & Ottomanicæ introductus est. Die autem 30. Januarii currentis anni Caduceator Turcicus Ismaël magnifico quoque comitatu Viennam ingressus est. Ambo Legati munera pretiosissima pro more in signum conciliatæ pacis & amicitie firmatæ offerenda secum attulere, quæ

utramque Majestatem decerent, & magnam munificentiam palam ostentarent.

DONA AUGUSTISSIMI
ROMANORUM IMPERATORIS.
PRO MAGNO SULTANO.

Tabula mensalis rotunda, inaurata, & opere malleato affabrè elaborata, utrinque ansata, globis innixa. Eiusdem operis ovata tabula. Subex focarius argento malleato proculus, cum operis eiusdem umbella. Frigaria duo nodosa, falcatis basibus. Minora 12. monopodia portatilia (vulgò Geridons) cum 12. lychnuchis pensilibus, quovis in sex ramos porrecto. Malluvia 2. deaurata, globatim malleata cum gutturniis. Vasa sex ad usum potùs Turcici, dicti *Caffè*, singulari opere malleato & globato proculsa. Scutellæ 12. argenteæ semi-deauratæ ad usum potùs Arabici, dicti *Serbet*, cum operculis & disco suppositorio. Lagenæ sex semi-deauratæ cum catenulis. Disci majores duo, argento malleato elaborati. Eiusdem operis acerræ duæ. Sex urcei florales operis eiusdem. Patera argentea malleati operis. Specula lychnophora sex opere malleato argentea. Salinum Hispanicum, & acerra cum appertinentibus.

Sex

Sex volumina telæ spisso auro intertextæ
lemniscatis floribus, & coloribus distinctæ,
volumen quodvis tegebat faccus holose-
rico-carmesinaus, aureis, argenteisque tæ-
niis celatus. Eiusdem telæ volumina sex
è filo argenteo. Fons saliens vastæ molis
plusquam centum marcarum ex argento
puro, operis malleati, vario aquarum lusu
& artificio admirabilis. Horologium ma-
gnum perpendiculare, quadrantes & ho-
ras pulsu indicans, opere malleato argen-
teum, cum artificioso lusu tintinnabulo-
rum. Horologium ovatum ex argento
puro malleatum, horas & quadrantes pulsu
indicans. Affabrè confecta machina cum
globo & lusu tintinnabulorum, atque ho-
rologio nocturno. Horologium argen-
teum in formam globi, se ipsum artificiosè
revolvens. Horologium Anglicanum
pensile, quod continuis quatuor septima-
nis volvitur, horas & quadrantes indicans.
Horologium stabile cum perpendiculo ex
argento puro. Mensa graphiaria, specu-
lum, horologiothecæ 2. monopodia 2.
& mensulæ musini operis, in usum potûs
Turcici Caffèe. Supellex minuta deau-
rata in eundem usum. Supellex focaria
argentea. Abacus lusorius argenteus.

Pro

Pro Magnâ Sultanide.

COrbis inaurata cum operculo, opere malleato. Similis argentea, ansis inauratis. Ejusdem generis alia ex argento mundo sine operculo. Horologium magnum speculare. Horologium argenteum tabulatum cum perpendiculo, quæ simul omnia granulata & gemmis distincta erant, addito artificioso lusu tintinnabulorum. Repositoriolum mundi muliebris gemmis distinctum.

Pro Sultanide validâ.

Mensa globatim in margine malleata, in usum Caffee cum vasibus appertinentibus. Urcei florales duo scitè deaurati, foliis ac floribus opere encaustico exornati. Candelabra ad parietem pensilia 2. perscitè deaurata. Corbes 4. argento implexæ. Horologium orbiculare, artificiose granulatum, lapillis distinctum. Machina artificiosa argento malleato, continens horologium perpendiculare, globum artificiosum, & lusu tintinnabulorum. Urceoli Majales sex, ex lapide rubro, & opere encaustico exornati. Repositoriolum argenteum mundi muliebris.

Pro Magno Vezirio.

MAlluvium, & gutturnium deauratum
semis.

semisphæricè malleatum. Frigarium argenteum nodosum falcatis basibus. Argentea duo monopodià portatilia cum 2. lychnuchis pensilibus. Discus mājor argenteus opere malleato. Corbis argentea sine operculo inauratis ansis opere malleato. Scutellæ sex semi-deauratæ ad usum potûs Arabici dicti Serbet, cum operculis & discis suppositoriis. Urcei argentei duo pro potu Cafféé, opere malleato. Vasa 4. spargendis odorariis aquis. Horologium magnum perpendiculare horas & quadrantes sono indicans, ex argento puro operis malleati, addito lusu artificioso tintinnabulorum.

Pro Bassa Belgradensi.

MAlluvium & gutturnium deauratum. Lagenæ duæ semi-deauratæ cum catenulis Urcei deaurati duo pro potu Cafféé. Vas argenteum pro aqua rosacea. Scutellæ sex semideauratæ ad usum potûs Arabici, dicti Serbet, cum discis suppositoriis. Discus major argenteus opere malleato. Horologium magnum perpendiculare, horas & quadrantes cum phasibus lunæ indicans, ex argento puro, operis malleati.

Pro secundo Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum
glo-

globatim malleatum. Scutellæ sex
semi-deauratæ ad usum potûs Serbet cum
operculis & discis. Horologium quadra-
tum in formam turris, perpendiculare, ho-
ras & quadrantes indicans, ex argento
operis malleati.

Pro tertio Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum,
globatim malleatum. Scutellæ 4. se-
mi-deauratæ ad usum potûs Serbet cum
discis totidem. Horologium magnum
orbiculare argenteum, operis malleati.

Pro quarto Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum,
globatim malleatum. Scutellæ 2. ad
usum potûs Serbet, cum totidem discis.
Horologium Anglicanum pensile, tribus
campanulis sonans. Horologium stabile.

Pro quinto Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum.
Scutellæ 2. ad usum potûs Serbet, cum
totidem discis. Horologium magnum
orbiculare.

Pro sexto Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum.
Phiala argentea operis malleati. Scu-
tellæ 2. ad usum potûs Serbet, cum to-
tidem

tidem discis. Horologium ex argento puro stabile cum perpendiculo.

Pro septimo Vezirio.

MAlluvium & gutturnium deauratum. Discus argenteus operis malleati. Scutella una ad usum potus Serbet cum disco uno. Horologium Anglicanum pensile, horas & quadrantes sono indicans ex argento puro.

Pro Musti.

COrbis argentea ansata, scite deaurata, operis malleati. Scutella ad usum potus Serbet cum disco uno. Horologium magnum argenteum pensile, quod continuis quatuor hebdomadis volvitur, horas & quadrantes sono indicans.

Pro Cancellario regni, Effendi dicti.

GRaphiarium deauratum ex argento, operis malleati. Candelabra quatuor ad parietem pensilia. Cistula scite elaborata pro conservando Caffee. Horologium magnum orbiculare argenteum.

Pro Mauro Cordato.

MAlluvium & gutturnium deauratum. Scutella semi-deaurata ad usum potus Serbet, cum disco. Horologium castrense sonans & excitans.

DONA

DONA IMPERATORIS
TURCICI AD IMPERATOREM
ROMANORUM MISSA.

1. Tentorium magnum, aureis floribus operis Phrygii, variâque arte splendide exornatum. 2. Crista (quam Ardearum vocant) ex candido rubra, 52. majoribus & minoribus adamantibus distincta. 3. Frænum aureum opere encaustico rubro ac candido elaboratum, 531. adamantibus, & 338. pyropis in fronte fræni exornatum. Duplex item catenula aurea ab ephippio ad lupatum propendens, tribus aureis nodulis dispuncta. Cingulum & phaleræ gemmis opulenter confitæ auro artificiosè intertexto. Ephippium ex auro confectum more Turcico. 4. Stapedes aurei, 128. adamantibus, & 240. pyropis ornati. 5. Stragula floribus in formam rosarum picta, pyropis, smaragdus, & parte inferiore unionibus distincta, lacinia unionibus confitæ, & stragula serico flavo subducta erat. 6. Clava argentea (Pusicanus Divani, sive consilii dicta) auro depicta, musini operis 17. pyropis, & 25. smaragdus distincta. Tæniæ appensæ è serico rubro floribus intertexto, unionibus & smaragdus variatæ. 7. Ephip-

Ephippium holoserico-rubrum unionibus
& smaragdis distinctum cum stapedibus.
8. Stragula tribus rosis aureis picta opere
Phrygio. 9. Stragula coccinea ephip-
pium contegens, floribus & filo aureo
contexta. 10. Frænum Turcicum sub-
fuscum, aureum, opere encaustico, 122.
smaragdis, 381. pyropis distinctum, per-
pendiculo frontis 49. adamantibus orna-
to. Ephippium, phaleræ omnes, & lora ar-
tificiosè elaborata, cum catena aurea du-
plici. Quæ omnia in solenni Turcarum ad
Imperatorem ingressu spectanda fuere.
11. Par stapedum ex argento mundo in-
auratum. 12. Stragula lanea in qua 26.
rosæ unionibus & coralliis opere Phrygio
depictæ. 13. Ephippium holosericum
à tergo & fronte argenteum, in medio au-
tem aureo filo pictum. 14. Instratum
holosericum tribus aureis rosis exornatum
15. Stragula coccinea totum ephippium
tegens, floribus aureis intexta. 16. Ma-
gnum ambari frustum 44. & dimidiam un-
ciam tenens. 17. Decem frusta Moschi.
18. Quindecim frusta Bezoar. 19. Vo-
lumina duo panni filo aureo. 20. Vo-
lumina duo holoserici rubri filo aureo in-
texti. 21. Volumina sex serici auro &
floribus intertexti Constantinopoli. 22.
Volu-

Volumina decem telæ sericæ, dictæ Durachi. 23. Triginta quinque volumina telæ sericæ, dictæ Imperialis. 24. Vingtivolumina telæ serici auro intextæ. 25. Tapetes Persici quatuor floribus picti. 26. Alii quatuor tapetes. 27. Equus coloris milvi, in Turcomannia natus patre *Hagi-Oghlir*, matre *Tasbas* dictâ. 28. Equus Turcomannicus coloris puniceus natus patre *Razza Mandmudi*, matre *Zulfa*. 29. Equus è provincia Beidelenchi, patre *Razzâ Arondau*, jubis decorus, coloris gilvi. 30. Equus Arabicus, patre *Hadadi*, matre *Silavi*: ita Turcis in more positum, equorum suorum genealogias annotare. 31. Catenæ argenteæ duæ, alligandis in stabulo equis. 33. Leopardi duo, serico Persico floribus intertexto vestiti, catenisque argenteis circumdati, qui in solenni ingressu Turcici Oratoris equis sic ornati infidebant.

His suo nomine addidit Legatus Turcicus tres pretiosas vestes more Turcico confectas pro Serenissimis tribus Archiducissis, ac totidem cidares plumis ardearum & adamantibus exornatas.

Tandem aliquando sub auspiciis Augustissimi Cæsaris Leopoldi I. post centum & octodecim annorum pertinacem erro-

rem

rem & grandem historiarum confusionem
concordia Calendarii ab A catholicis inita
est.

Die 1. Aprilis Galli juxta tractatus pa-
cis Riswicensis restituunt Brisacum.

Apud Protestantes in Dania, Svecia,
& Hollandia magnæ sunt collectæ pro
exulantibus Hugonottis Galliâ expulsis,
quorum plusquam centum familiæ in
West-India collata pecuniarum magnâ
summâ à Kockio Anglicano Equite am-
plissimum terræ districtum emerunt, quem
Carolus II. Angliæ Rex Kockio in *Novâ
Floridâ* donaverat, ubi colonias suas no-
vi advenæ instituunt, eodemque mille &
quingenti hoc anno iterum navigârunt,
coloniarum numerum aucturi, & indies
novæ familiæ eò se conferunt, in terras
illa feris, volucris, piscibus abundan-
tissima, insuper glebæ fœcundæ, & cultu-
ræ agrorum apprimè idonea, etiam auri,
argentiq̃ue venis prædivite, rempublicam
aliquam condituri, quæ sui sit juris, & nul-
li obtemperet, nec Gubernatorem admit-
tat, soli autem Regi Angliæ juratâ fide ob-
ligetur, sub cujus auspiciis magnum etiam
indies incrementum novis illis indigenis
accedit, qui cuilibet advenæ centum ju-
gera agrorum, vel suâ, vel famulorum,
quos

quos conductitios secum adducere quisvis potest, si velit, industriâ, suo usui & comodo colenda gratis assignat, & perpetui domini jure possidenda, si modò capitalem summam dalerorum bis mille, aut millesaltem secum contulerit.

Collectæ quoq; liberales fiunt in Anglia pro missione in eadem *Nova Florida* Verbi Ministrorū, ut reformatam prætentam religionem inibi implantent, propediem instituenda. Quo D. Bray, cum 26. aliis Verbi Ministris jam segregatus est Superintendens futurus. Omnes haud dubiè etiam multiplicaturi gentem, & curæ sibi habituri tritum illud, *Crescite & multiplicamini.*

Magno luctu aulam Lusitanicam 4. die Augusti funestavit mors Serenissimæ Reginæ Electoris Palatini, & Ducis Neoburgici Wilhelmi filix, Augustissimæ Imperatricis Eleonoræ Sororis, quæ Petro Lusitanix Regi anno 1687. nupta fecundi conjugii fructus quatuor Principes filios & duas filias in vivis reliquit: cum præcoce fato libitina unum rapuisset: cujus proinde tanquam matris meritissimæ de Serenissima domo, & pientissimæ simul ac prudentissimæ Reginæ obitum Rex afflictissimè tulit. Cui Cæsarea legatio luctum nonnihil temperavit,

Vix

Vix apricâ pacis introductæ serenitate nonnihil Europa enubilata est, & mortis dominantibus umbris iterum caligare incipit, novamque bellorum tempestatem minari, quando Hispaniarum Rex improlis moritur, die 1. Novembris anno ætatis 39. relicto testamento, de cuius valore & executione calamo & gladio litigat orbis. *Semper enim ubi in Principibus familiis nulli filii mares successores regni futuri, superstites manent, illic rerum mutationes, Reipublicæ perturbationes, ac ferè magnum Dei iudicium solet expectari.* Danæus Polit. Christ: lib. 3. in Aphori.

Romæ in sacro officio vehementer agitur controversia orta inter Missionarios è Societate Jesu in regno Sinensi, & quosdam aliorum Ordinum Religiosos, concernens cultum Confutii, in Sinensi Regno antiquissimum, & in populos longâ sæculorum serie, a vitis traditionibus & usu continuo radicum. Tenent autem & tanquam indubitatum in suis annalibus affirmant Sinæ, Confutium annis 500. ante Nativitatem Christi vixisse, & fuisse Sinensium veluti Aristotelem ac summum Philosophiæ Magistrum, à cuius doctrina magnum lumen toti Imperio Sinensi illuxerit, & æquissimarum legum, & vastissimi

Imperii gubernandi atq; conservandi norma tradita fuerit, quem proinde ut magni Sinensis Imperii magistrum colunt, ob doctrinam: suos autem progenitores venerantur ob vitam ab illis acceptam, ideo coram illorum tabellis sive imaginibus, cereos accendunt, incendunt odores, offerunt animalia, sues, capras, & similia, profitentur tamen, tum Imperator, tum Mandarinum, tum populus nihil se in Confutio vel progenitoribus divinitatis agnoscere, neque aliud quidquam venerari, quo humanam naturam superarent, & ad ordinem infinitæ divinitatis pertingerent, mereri autem ejus doctrinam specialem cultum ab omnibus totius Sinensis Imperii incolis, utpote perpetuū quoddam tributum gratitudinis, rationi humanæ valde conformiter: quia Sinenses docuit: I. Unum esse Deum, sive, ut ipsi loquuntur, Regem cæli, II. Incumbere cuilibet homini virtutem sectari, & lumen à natura inditum non extinguere, vitis, quæ virtutibus repugnant locum & imperium in semetipso concedendo. III. Parentibus defunctis & majoribus honorem deferendum etiam post mortem, eorum sepulchra visitando & ornando: propter hanc (Christianæ legi nequicquam difformem) ethicam ipso naturæ

turæ lumine manifestam & scriptam in
cordibus hominum tantæ æstimationis
Confutius est apud Sinas, ut in ordinem
Mandarinorum (qui sunt supremi Imperii
ministri) nemo admittatur, nisi in hac
Confutii Philosophia exercitatus discipu-
lus, dignissimum se magisterii laureâ præ-
buerit, unde etiam à litteratis quovis no-
vi. & plenilunio redeunte veluti academi-
câ quâdam festivitate adornatâ, memoria
magni hujus magistri celebratur. Volue-
runt Missionarii è Societate Jesu & quan-
tis potuere conatibus (citra damnû tamen
novellarum plantarû Christianitatis) hanc
inveteratam consuetudinem eradicare al-
laborârunt, cum verò experirentur mani-
festum periculû, ne cum zizaniis (apparen-
ter saltem talibus) bonum simul triticum
evellerent, aliunde etiam experientia
certâ scirent, has ceremonias esse meras
politicas ac civiles, consultum omnino
judicârunt, Neophytis suis hos ritus po-
tius permittere, quam intempestivo zelo
eos abominando & prohibendo populum,
& Mandarinos, ac Imperatorem, adversus
Christianam legem irreconciliabili odio
inflammare, cum ingenti jactura rei Chri-
stianæ. Hinc factum est, ut quidam, quos
zelus

zelus comedit (supponimus benignè, bonum zelum fuisse) illi ubique clamitare cœperunt contra idololatriam Christianorum Sinarum, quam Jesuitæ illorum Magistri docerent licitam esse, & confirmarent & propugnarent, & totam fere Europam terruerunt suis clamoribus, usque ad Pontificiam sedem pertinentibus, quibus hæretici illicò adhinnierunt, Jesuitas Idololatrias cusis & recusis libellis, affatim maledicentiæ suæ toxico infectis, & mendacissimarum calumniarum fermento æstuantibus passim perstringentes & exacerantes. Quibus Missionarii è Societate, in calumniis æquanimitè tolerandis, & fortiter simul invictæ veritatis clypeo elidendis exercitati, suas apologias opposuerunt, & solidis fundamentis innixi, negant & pernegant hos Sinenses ritus idololatriam esse, quia certo illis constat in China Confutium non haberi pro Numine, multo minus progenitores mortuos: unde quoque infallibilis consequentiæ necessitate certum habeatur, neque Confutium, neque progenitores ejus veris templis, veris altaribus, & veris ac propriè dictis sacrificiis coli, adeoque Chimericam idololatriam esse, cujus Societatis Jesu Missionarii in China, tanquam rei

&

& convicti per Europam proclamantur & infamantur. Insuper ingenuè & ut S. Matris Ecclesiæ filios decet, fideliter profitentur accuratâ veritatis indagine præmissâ, quovis tempore Romanæ sedis arbitrio se se obtemperaturos esse, nōrunt enim, & tanquam fide certū omnes Societatis Missionarii & Doctores docent, *non esse faciendâ mala, ut eveniant bona.*

Et quidem in hunc finem, pro veritatis agnitione & defensione Missionarii Societatis Jesu qui Peckini degunt, humilimè ad sedem Pontificiam retulerunt explanationem rituum Sinicorum, & sensum tum Imperatoris Sinensis, tum subditorum, secundum quem, talis tum Confutio, tum etiam progenitoribus cultus exhibetur. Testimonium insuper, suæ explanationi (priusquam illa Sanctissimo Patri ac Christi in terris Vicario transmitteretur) ab ipso Imperatore Sinensi, & præcipuis Mandarinis, de veritate suæ explanationis & Sinensium unanimi consensu expediri curaverunt: quod in hæc verba decretum, atque unâ cum litteris Patrum Missionariorum die 2. Decemb: anno 1700. exaratis, transmissum, & sanctissimo Pontifici Clementi XI. Romæ porrectum est.

IMPERATORIS SINENSIS
 Decretum super explanationem
 rituum pertinentium ad Confutii
 cultum Sinensibus usitatum.

QUæ in hoc scripto conti-
 nentur optimè scripta sunt,
 planeque concordant cum mag-
 na Doctrina Confutii. Cælo, Do-
 minis, Parentibus, Magistris, ac
 proavis debita obsequia præstare,
 ista orbi universo communis lex
 est. Ea quæ in hoc scripto con-
 tinentur sunt verissima, neque
 egent ullâ prorsus emendatione.
 Anno Kamhii 39. die 30. Lunæ
 sive 30. Novembris Anno 1700.

Subscripserunt se litteris ad sedem A-
 postolicam unâ cum hoc Imperatoris te-
 stimonio super verissimam rituum expla-
 nationem transmissis, Missionarii, qui
 Peekini morantur, è Societate Jesu, & a-
 grum illius novellæ Ecclesiæ laboriosè
 & sollicitè colunt ac plantant.

Phi-

PHILIPPUS CRIMALDI, Collegii.
Rector & V. Provincialis.

ANTONIUS THOMAS, Superior
Domûs Orientalis, Belga.

THOMAS PETERA, Lusitanus.

JOSEPHUS FRANCISCUS SCARIL-
LON, Gallus.

JOSEPHUS SVARETZ, Lusitanus.

KILIANUS STUMPF, Germanus,
Franco, Herbipolensis.

JOACHIMUS BONVETT,

JOANNES BAPTISTA de Regis

LUDOVICUS PERNON,

CAROLUS DOLCE,

DOMINICUS PARRENI,

}
Galli.

Igitur neque heterodoxi sibi in hac
Controversia Catholicorum Doctorum, &
quidem religiosorum virorum, tanquam
de divisione in unitate fidei facta applau-
dant, neque Catholici, non prius perlectis
doctis apologiis, ac ritûs hujus, seu cultûs
Confutiani elucidationibus, sinistro ali-
quo affectu, ad censuram contra dictos
Missionarios ferendam abripiantur.

Magnum Jubilæum hujus anni magnâ etiam pietate & populi ingenti concursu Romæ celebratum est, ita ut subinde uno tempore peregrinorum octuaginta millia intra urbem simul convenisse, deprehensum sit. Pietatis etiam & Charitatis opera à summæ & infimæ conditionis hominibus miram vim habuerunt in pertrahendis animis intuentium, & ad æstimationem de Catholica Ecclesia ingenerandam. Veneti, Florentini, Viterbienses, aliique suos majori Romanæ peregrinantium sodalitati confœderatos cœtus numerofo comitatu induxerunt, seque mutuis exemplis pietatis & charitatis ad majorem Dei cultum, & animæ suæ salutem hoc anno gratiarum studiosius & fructuosius operandam accenderunt.

Inter alia Principum virorum pietatis publicæ exempla, Poloniæ Regis filii Principes, Alexander & Constantinus, non erubuerunt nomen suum dare agonizantium sodalitati, & conductus funebres mortuorum ad sepulchra publicè aliquoties comitari, quos etiam, uti & natu majorem fratrem illorum Jacobum, qui & ipse una cum matre Regina Romæ aderat, tum Pontifex, tum alii Principes quidam donis submissis magnificè honorârunt.

præ-

Præter Principes Ditterichsteinium, Ducem Parmensem, Antonium Ducem Mutlonensem, Principes Nassovios Saarbruckenses, Principem Lubomirski, Ducem de Altona, Marchionem de Vasto aliosque permultos, Dux quoque Florentinus devotus spectator & promotor esse voluit communis Christianæ pietatis, qui secundo die festo Pentecostes, magnâ devotione, reverentiæ demississimæ contestatione genuflexus per sanctos gradus ascendit, & sequente Sabbatho in Laterano coram expositis DD. Petri & Pauli capitibus cultu prius exhibito, ardentem expetiit sacras reliquias Christi Domini, faciem ejus linteo impressam, lignum sacrosanctæ Crucis, lanceam, & similia contemplari, cum autem hæc laicis cominûs monstrari non solerent, prius à Summo Pontifice ad S. Petrum in Vaticano Canonicus declaratus est (quod ipsum alias Carolo V. à Pontifice Clemente VII, & Joanni Poloniæ Regi à Clemente X, & Regina Sveciæ Christianæ ab Alexandro VII, collato prius simili titulo, indultum fuit) & sic voti sui compos redditus, cultu reliquiarum religiosè peracto, Canonicatum, quem à Pontifice accepit, in ejusdem manus, confecto desuper instrumento resignatio-

gnatio-

gnationis, abdicavit, ac superpellicum & pluviale, aliaque paramenta pretiosa sacristiæ, & liberales eleemosynas pauperibus erogavit, cui vicissim Summus Pontifex S. Stephani Pontificis & Martyris ligneam sedem sanguine Martyris etiamnum conspersam dono dedit, quæ duos dies Damascenâ rubrâ telâ cooperta, conspectui & venerationi populi exposita fuit, atque à Magno Duce Florentiam die 11. Junii translata est, tanquam mnemosynon piæ hujus peregrinationis in Anno Jubilæo obitæ, ac Pontificiæ benignitatis summo utriusque tum Magni Ducis, tum Summi Pontificis gaudio & præstitæ, & redditæ mutuae benevolentiae contestatione.

A Jubilæo sæculari ad Jubilæum perenne (quemadmodum de Pontifice de Ecclesiâ optimè merito sperare licet) à Deo evocatus est die 27. Septembris Innocentius XII. anno ætatis suæ octuagesimo sexto, postquam decem annis Pontificatu difficilissimis temporibus magnâ prudentiâ & pietate perfunctus est. Exequiæ apparatu magnifico celebratæ, & castrum doloris erectum, quod acta præcipua & virtutes optimi Pontificis inter mille & ducentos cereos picturis elegantibus exprimebat.

In superliminari fornicati operis amplis
cha-

characteribus exaratis legebatur supra ef-
 figiem Innocentii à quatuor partibus ex-
 positam: INNOCENTIUS DUODECI-
 MUS PONTIFEX MAXIMUS. Pars an-
 terior repræsentabat sanctissimum Eucha-
 ristia Sacramentum in solenni Theopho-
 ria processionaliter portatum, cum inscri-
 ptione: *Sanctissimi viatici cultu amplificato.*
 Pars posterior exhibebat Innocentium se-
 dentem in throno, & Crucifixi imaginem
 variorum Ordinum Religiosis flectentibus
 porrigentem, cum inscriptione: *Religio-
 ne in Æthiopiâ & Americâ propagatâ.* à late-
 re verò uno, in simili throno confidens In-
 nocentius aures præbebat variis Legatis
 Orbis Christiani, aliisque diversorum sta-
 tum & conditionis, cum inscriptione:
Aperto semper ad Principem aditu. In latere
 altero schema depictum erat, pecunias ad
 castellum S. Angeli in æream cistam unde-
 quaque comportantium, cum inscriptio-
 ne: *Ecclesiastico ærario notabiliter aucto:* inte-
 grum enim millionem in hoc ærarium in-
 vivis intulit, optimus Ecclesiæ œconomus,
 providus ad instantes & futuras necessita-
 tes. Ad quatuor angulos castri doloris qua-
 tuor itidem in sublime, septuaginta octo
 pedum longitudine assurgentes pyrami-
 des constructæ erant; in prima propone-
 batur

batur

batur magna domus Senatoria, sita in citatorio & ab Innocentio ædificata, cum inscriptione: *Litigantium commoditati*. In secundâ, domus duæ telonariæ, ab Innocentio locatæ terrâ, marique, cum epigraphæ: *Vestigalium pretio pauperibus erogato*. In tertia prostabat ab Innocentio ad S. Michaëlem ad littus constructum orphanotrophium, cum epigraphæ: *Puerorum miserabilium institutioni*. In quartâ cernebatur portus ad Ancianum cum inscriptione: *Navigantium securitati*. Et hæc quidem ad pedes assurgentium pyramidum, in medio autem & ad angulos cuiuslibet pyramidis alia emblemata intermixtis parergis variis & insignibus Pontificis curiosè intuentium oculos pascebant. In horum uno depictus erat ignis, in quem libri damnatarum opinionum feraces coniciebantur, cum inscriptione: *Damnatarum opinionum audacia*. In 2. Aurea Porta à Pontifice aperta, cum inscriptione: *Anni Secularis inductio*. In 3. Pontifex iuxta castellum diversis pileos, & Cardinalatûs insignia atque honores distribuens, cum inscriptione: *Dignitatibus solo meritorum suffragio distributis*. In 4. inter populum panis liberaliter distribuebatur, cum inscriptione: *Annonæ censu liberaliter dimi-*
t nuto

nuto. Et hæc funebris machina elegantif-
simè per omnia elaborata spatio tantum
quinque dierum cum admiratione die sex-
to Octobris consummata & illuminata spe-
ctabatur, quam ideò hîc latiùs inferere li-
buit, quia optimè de Christianâ republi-
câ meriti Pontificis virtutes adumbrat.

In vacantem Pontificiam Sedem Collegii
Purpuratorum Patrum, & Ecclesiæ Prin-
cipum æquissimo calculo euectus est die
23. Novembris Giovanni Francisco Alba-
ni, natus in hunc mundum anno 1650,
qui nomen Clementis XI. assumpsit, de cu-
jus eximia prudentia, pietate, & perspe-
ctâ virtute meritò Ecclesia Catholica sibi
applaudit: cui Deus suam protectionem,
benedictionem & faustitatem.

Die 30. Novembris à Cardinali Bouil-
lonio, Purpurati Collegii Decano Clemens
XI. in Episcopum consecratus est, quod
à temporibus Clementis VIII. factum non
est, cum omnes ante electionem suam Epi-
scopi consecrati jam essent; die autem
8. Decembris cæremoniis consuetis in
Vaticano coronatus est, & post coronatio-
nem suam in comitatu omnium Cardinali-
um ad Jubilæum lucrandum quatuor Ec-
clesias devotè visitavit, & gradus sanctos
ascendens, singulos genuflexus osculatus
est,

est, humillimâ veneratione; ac demum pridie Nativitatis Christi Annum Sanctum consuetis Ecclesiæ cæremoniis terminavit. Nimirum in vigilia Nativitatis Christi post finitas vespèras iterum, sicut in apertura PORTÆ SANCTÆ solennissimâ processione itum est ad limina PORTÆ SANCTÆ, & inter Ecclesiæ preces usitatas postquam ipse Summus Pontifex, & post Pontificem summus Pœnitentiarius in medium liminis ingressum ipsius PORTÆ SANCTÆ calcem benedictam trullâ, seu cochleari argenteo coniecit, ternosque benedictos lapides posuit, etiam monetæ argenteæ hujus anni diversas sortes supposuit, vel inseruit: tum in altum latumque murus erectus est, quod idem in aliis Ecclesiis eodem tempore à Cardinalibus Bouillonio, Pamphilio, Moreggia simili ritu peractum est. Et hic demum actis Deo gratiis, inter bo-
 antiatormenta, & campanarum compulsa-
 tarum sonitum, Jubilæi Sæcularis per Or-
 bem Christianum celebrati, anno à Nati-
 vitate Christi M D C C. ac simul JUBILÆI
 ECCLESIAE PER SEPTENDECIM SÆCULA
 MILITANTIS compendiosâ rerum gestarum
 synopsi in angustis paginis exarati

F I N I S.

IN.